

المؤسسة الإسلامية للشباب

Fondazioni i Rinisë Islame
Stiftung der Islamischen Jugend
Foundation of Islamic Youth

Seebacherstrasse 67
CH-8052 Zürich
☎ + 41 (0) 43 300 16 70

www.islamischen.ch
✉ Islamischen@freesurf.ch
info@islamischen.ch

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

N ë emër të A ll-llahut, të Gjithëmëshirshmit, Mëshiruesit!

LUFTA E BEDRIT

BETEJË VENDIMTARE ISLAME

Rifat Jusufi

Botuar nga: Botues Privat

Të gjitha të drejtat e këtij libri i takojnë autorit

Në vend të parathënies**Error! Bookmark not defined.**

PARATHËNIE

Falënderimi i takon vetëm All-llahut, Zotit të gjithë botëve! Paqja dhe bekimi qofshin për zotriun e pejgamberëve, Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Mëshira dhe mirësitë e All-llahut qofshin edhe mbi familjen dhe shokët e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, që e kanë mbajtur flamurin e fesë, si dhe mbi cilindo që i ndjek ata me vendosmëri.

Të studiosh historinë e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, biografinë e Tij, vështirësitë, pengesat dhe luftrat me të cilat është ballafaquar, do të thotë të mësosh dijen më të nderuar, më të shtrenjtë dhe më të lartë.

Ambiciet e mia dhe qëllimi im nga kjo temën - “Lufta e Bedrit – betejë vendimtare Islame” është, që së paku të studioj një shkëndij të dritës së historisë së Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në mënyrë që edhe më shumë të pasurojmë shkrimet në gjuhën shqipe mbi biografinë e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe luftrat e tij për Islam, pasi që te ne, shqiptarët, ekzistojnë shumë pak shkrime që e rrahin këtë problematikë.

Fillimisht, gjithnjë duke iu përmbajtur mënyrës shkencore të përpilimit dhe shtjellimit të temave të tilla, punimin e kam ndarë në tri pjesë apo kapituj:

Në kapitullin e parë të cilin e kam ndarë në dy nëntituj kam folur rreth biografisë së Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, duke filluar nga periudha e lindjes e gjerë te periudha e shpalljes.

Në kapitullin e dytë kam folur për periudhën e hixhretit, gjegjësisht shpërnguljen e Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në Medinë dhe reformat pas hixhretit, pastaj për ekspeditat e luftës së Bedrit dhe shkaqet e tyre, si dhe lejimi i luftës nga All-llahu xh.sh.

Në kapitullin e tretë, të cilin e kam ndarë në tre nëntituj ku kam shtjelluar gjërësisht luftën e Bedrit, fillimin e betejës, zhvillimin e saj dhe fitoren e muslimanëve në këtë luftë si dhe rëndësinë e saj.

PJESA E PARË

I. BIOGRAFIA E MUHAMEDIT, A.S.

1. PERIUDHA PARA LINDJES DHE RRETHANAT SHOQËRORE TEK ARABËT PARA ISLAMIT

Njeriu u pajis me mendje të shëndoshë, e cila nga vetë natyra e shpie në besim, por jo të definuar si e proklamuan atë pejgamberët, e duke pasur parasysh natyrën e dobët njerëzore dhe të ndikuarit e forcës satanike e demoniane në të, e cila insiston në lajthitjen e tij nga rruga e drejtë, shohim se në të shumtën e rasteve ajo e shpie në besim të gabuar .

Kur’ani i Madhëruar në disa ajete shtron çështjen e besimit politeist tek arabët dhe sqaron esencën e besimit të tillë, bindjen e arabëve në idhuj dhe konceptin e tyre mbi Zotin. Në suren Junus All-llahu xh.sh. thotë:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ
 شَفَعْنَا عِنْدَ اللَّهِ فُكِّلَ أَثَرَهُنَّ اللَّهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي السَّمَوَاتِ
 وَلَا فِي الْأَرْضِ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ ﴿١٨﴾

“Ata pos All-llahut adhurojnë çdo gjë që nuk u bën dëm as dobi atyre, e thonë: Këta janë ndërmjetësuesit tanë tek All-llahu! Thuaj: A po e informoni All-llahun me diçka që Ai nuk e di se ç’ka në qiej dhe në tokë? I pastër është madhëria e Tij nga ajo që i shoqërojnë!”

(Junus, 18)¹

Idhujt tek ata adhuroheshin me shpresë se do t’i afrojnë tek All-llahu i Madh dhe do të ndërmjetësojnë për ta te Ai dhe se ata janë transferuesit e shpirtërave të tyre te All-llahu.²

Format dhe mënyrat e adhurimit tek arabët ishin të ndryshme, si qëndrimi në këmbë afër idhullit, të cilin e adhuronin dhe i luteshin, duke kërkuar prej tij mbrojtje, ndihmë, duke u lutur për dëshira dhe duke besuar dhe shpresuar ndihmën e tij. Rreth idhujve bënë pelegrinim, tavaf (ecnin rreth e përqark tyre), bënë sexhde para tij dhe ishin të përlurur dhe të penduar. Para idhullit thernin kurban, me ndihmën e të cilit orvateshin t’i afrohen shenjtërisë së tij. Një nga

¹ Përkthimi i të gjitha ajeteve kur’anore është i marrë nga H. Sherif Ahmeti, *Kur’an-i me komentim ne gjuhën shqipe*, Medine Munevvere, 1994.

² Bashkim Aliu, “*Muhammedi alejbis-selam pishtar ndriçues*”, SH.B. Furkan ISM, Shkup 1421/2000, fq. 25.

mënyrat e të afruarit hyjnisë ka qenë edhe ofrimi i ushqimit dhe pijes. Gjithashtu ndanin nga një pjesë të lashtave dhe i sillnin para idhujve.

Çdo fis e kishte zotin-idhull të vet, bile edhe çdo shtëpi veç e veç. Është evidente se në kohën e çlirimit të Mekes, Resulull-llahi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ka hasur në 360 idhuj në Ka' be, të cilët i ka rrëzuar dhe i ka thyer.³ Rreth e përçark Ka'bes arabët kishin vendosur idhuj dhe rrotulloheshin rreth tyre, ndërsa nisur nga parimi jo logjik se njeriu nuk mund të bëjë tavaf me teshat të cilat i veshë në jetën e përditshme, urdhëruan që të sillen lakuriq,⁴. Ata e kishin zakon që mos të hyjnë në shtëpi nga dera kryesore, përderisa ishin në ihram, kurse në pjesën e mbrapme të shtëpisë e hapnin një koridor nëpër të cilën hynin dhe dilnin.⁵

Koncepti i arabëve para Islamit mbi Qenien Absolute, Zotin, pësoi ndryshime. Disa cilësi të Allahut xh.sh. i mohonin, duke i emërtuar ato me emra të cilët nuk i takonin dhe që ishin jo të drejtë. Ata mendonin se melekët janë bijat e Zotit, xhinët ia bënin partner⁶, kërkonin ndihmë prej tyre dhe atyre u përshkruanin fuqi të madhe. Për atë, kur qëndronin në ndonjë vend thonin: “Kërkoj ndihmë prej zotëriut të këtij vendi” e me këtë kishin për qëllim xhinin më të madh.⁷

³ Safijurrahman El-Mubarekfuri, “*Nektari i vulosur i xhennetit*”, Urtësia, Shkup 1997, fq. 35-36 (Në vazhdim vetëm El-Mubarekfuri “*Nektari...*”)

⁴ B. Aliu, vep.cit., fq. 25.

⁵ el-Mubarekfuri, “*Nektari...*”, fq. 39-40.

⁶ B. Aliu, vep.cit., fq. 26.

⁷ Po aty fq. 27.

Bënin ndarjen e shumë gjërave me ndihmën e shigjetave pa pupla , të cilat shërbenin për bixhoz dhe për lojë, që i përdornin për të marrë vendime lidhur me punën, udhëtimet, martesën.⁸ Arabët besonin në fjalët e “*kabinëve*” – parashikuesëve të ardhmërisë, “*arrafeve*”- atyre të cilët e konsideronin veten si njohës të ngjarjeve me shkaqe, p.sh. kush është vjedhësi, ku ka ndodhur vjedhja dhe çka është vjedhur, astrologëve, të cilët zbulonin fatin dhe ngjarjet nëpërmjet horoskopit dhe yjeve. Besonin në parashenja (isharetet e këqija) apo në pesimizëm, psh. kalimi i macës përtej rrugës ose fluturimi i zogut përmbi kokë, e konsideronin fatkeqësi. I afroheshin zogut apo kaprollit për ta trëmbur, dhe nëse ikte në anën e djathtë, vazhdonin punën e filluar dhe e konsideronin hajr, e nëse ikte në anën e majtë, ata e ndërprenin punën e filluar duke parë në të parashenjë “të keqe”. Këtyre zakoneve shortare mund t’u shtohen edhe disa të tjera, si p.sh.: bartja e shputës së lepurit rreth qafës, pastaj droja prej disa ditëve apo muajve, prej disa kafshëve, grave etj.⁹ Betoheshin për Latin dhe Uzanë, krenoheshin me paraardhësit e tyre dhe i nënçmonin të tjerët. U përhap falli dhe magjia, si në vendet përreth, poashtu edhe në Arabi; filloi të depërtojë besimi në mundësinë e ndihmës së yjeve, prandaj kërkonin shi prej yjeve dhe i falënderonin ata.¹⁰ Mohonin shpalljen e të dërguarve, dhe sipas tyre i dërguari i All-llahut nuk mund të jetë njeri.¹¹

⁸ el-Mubarekfuri, “*Nektari...*”, fq. 37.

⁹ Po aty, fq. 38.

¹⁰ B. Aliu, vep.cit., fq. 27.

¹¹ Muhamed bin Muhammed Ebu Shehbe, “*Es-siretunnebevijjetu fi dav’il Kur’ani ve Sunneti*”, vëll. I, botimi II, Darul kelem, Damask 1992, fq. 75. (në vazhdim vetëm Ebu Shehbeh - I)

Përveç idhujtarisë në ujdhesën arabe ishte i pranishëm edhe Jehudizmi, i cili kryesisht ishte i përhapur në Hajber, Jethrib (Medinë) dhe në Jemen. Ndër arabët nuk u përhap kjo fe për arsye se jehudijtë pretendonin se, gjoja, ata janë popull i zgjedhur nga Zoti. Ato nuk kanë pasur interesim të përhapin fenë e tyre sa kanë pasur interesim të grumbullojnë pasuri. Sjelljet e tyre kanë qenë jo të mira si mashtrimi, trathtia, lakmia dhe nxitimi kah pasuria, që ishin në kundërshtim me sjelljet e Arabëve.¹²

Krishterizmi ishte i përhapur në Nexhran – në veri të Jemenit, i cili ka ardhur nga Abisinia. Në veri e pranuan fiset arabe Gassasin, Taglib, Tajj dhe disa fise të tjera që kufizoheshin me Bizantin, si dhe disa sundimtarë të Hirasë.¹³

Më të përafërt me Islamin ishin pasuesit e Ismailit dhe Ibrahimit a.s. - “El-hanifijun”, të cilët besonin Zotin xh.sh., Ringjalljen, Ditën e Gjykimit dhe se do të vijë një pejgamber në Ahiri Zeman, i cili do t’i nxjerrë njerëzit prej errësirës në dritë. Numri i tyre ishte i vogël.¹⁴ Ndërsa adhurimin e Zjarrit kryesisht e pranuan arabët që jetonin në viset kufitare kah Persia. Ithtarë të këtij besimi ka pasur edhe në Irak , Bahrein si dhe në brigjet e gjirit arabik, këta ishin të njohur si “Mexhusijj”.¹⁵

¹² Po aty, fq. 79.

¹³ El-Mubarekfuri, “*Nektari...*”, fq. 41.

¹⁴ Ebu Shehbeh - I, fq. 80.

¹⁵ El-Mubarekfuri, “*Nektari...*”, fq. 41.

Shoqëria arabe paraqitte sinonim të kategorizimit të popullatës, në të vërtetë, pozitive të ndryshme në shoqëri. Popullatën në Mekë, kryesisht, e përbënin tri shtresa:

Shtresën e parë, e përbënin fisnikët dhe prijësit e familjeve. Autoriteti i tyre ishte ose nga pasuria ose nga fisnikëria e prejardhjes së tyre. Këta ishin faktorët vendimtarë dhe kreativ në shoqëri dhe në jetën e përgjithshme të bashkësisë. Për këtë, ata lavdëroheshin nga poetët e kohës dhe kishin pozita të larta.

Shtresën e dytë, e përbënin qytetarët e thjeshtë, të cilët nuk kishin ndonjë ndikim me rëndësi në shoqëri, por, në krahasim me shtresën e tretë, këta kishin një përparësi mjaft me rëndësi. Kjo shtresë ishte më e lirë, gëzonin të drejta më të mëdha dhe kishin të drejtë qeverisjen me pasurinë e tyre.

Shtresa e tretë, ishte shtresa më e ultë e shoqërisë. Këtë shtresë e përbënin robërit, të cilët nuk kishin asnjë ingerencë në jetën e tyre me karakter shoqëror. Ata, thjeshtë, ishin pronë e zotërinjve të tyre, të cilët i përdornin për çka të donin dhe nuk guxonin t'i kundërshtojnë. Zotërinjtë, po ashtu gëzonin të drejtën e shitjes së tyre. Në një gjendje të këtillë robi nuk posedonte pasuri të veten, por edhe vetë ai ishte pronë e zotëriut, përveç atij të cilit i falej liria, ai atëherë fillonte një jetë tjetër. Ndodhë që liria robit t'i paguhej me të holla sipas caktimit të zotriut.¹⁶

Në kohën kur mbretëronte injoranca (periudha paraislamike), morali njerëzor ndër arabët që në një nivel shumë të ulët, si nga ana e meshkujve poashtu edhe nga ana e femrave, aq sa gruaja nuk dinte dhe nuk përpiqej aspak që të ruajë nderin dhe moralin e saj. Ajo nuk mbulohej si duhej, dhe

¹⁶ B. Aliu, vep.cit., fq. 29-30.

pa pikë turpi dilte ashtu dhe nuk i largohej asnjë burri, si nga të njohurit, ashtu edhe nga të panjohurit.¹⁷

LINDJA E MUHAMMEDIT A.S.

Kjo shoqëri e devijuar në besim dhe moral kishte nevojë për qortues, udhëzues, sqarues - dallues i të mirës nga e keqja. All-llahu xh.sh. e mëshiroi njerëzimin me dërgimin e Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i cili u lind në mëngjez të ditës së dymbëdhjetë të muajit rebiu-l-evel¹⁸, pesëdhjetë ditë pas ngjarjes së elefantëve. Kjo datë i përgjigjet 20 ose 22 prillit të vitit 571 sipas kalendarit (miladij)¹⁹. Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u lind në familjen më me autoritet në Mekë - familjen Beni Hashim. Pasi që u lind jetim, pa babain Abdullahun, në mbikëqyrje e kishte gjyshi i Tij, Abdyl-Mutalibi. Lajmi që i lindi nipi nga djali i tij më i dashur (Abdullahu i vdekur), gjyshin e gëzoi shumë dhe e emërtoi me emrin Muhammed. Kur u pyet pse e kishte quajtur “Muhammed” - “i lavdëruar”, u përgjegj: “Shpresoj që t’a lavdërojnë të gjithë banorët e tokës”²⁰

¹⁷ Vehbi Sulejman Gavoçi, “*Muhammedi a.s –jeta dhe vepra*”, Drita e jetës, Gjilan 1997, fq. 10.

¹⁸ Ebu Shehbeh - I, fq. 173.

¹⁹ El-Mubarekfuri, “*Nektari...*”, f. 56.

²⁰ Muhamed Rida, “*Muhammed resulull-llab*”, Darul-kutubil-alemij, Bejrut 1975, fq. 20.

Arabët, të cilët jetonin në qytete e kishin zakon që fëmijët e tyre t'i largojnë nga qyteti e t'i çojnë në fshatra – shkretëtirë, për arsye se atje është ajri më i pastër, flitej guha e pastër arabe dhe forcoheshin shpirtërisht.²¹ Gjdhënësja, e cila e mori Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, quhej Halime nga fisi Benu Sa'd. Ajo ishte një grua e varfër, e cila tregon se me marrjen e Muhamedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, Zoti xh.sh. ia shtoi begatitë dhe furnizimin; gomari me të cilin udhëtonte i ecte më shpejt; delet i ktheheshin të ngopura dhe plot qumësht, etj.²² Gjersa Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ishte te Halimja ndodhi diçka e jashtëzakonshme me të. Muslimi, në Sahihun e tij, transmeton hadithin prej Enes ibn Malikut se: “Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, duke luajtur me fëmijë i ka ardhur Xhibrili, e ka shtri në tokë, ia hapë gjoksin, ia nxjerrë një pjesë prej zemrës dhe ka thënë: *“Kjo është pjesë e shejtanit”*, pastaj ia pastron zemrën me ujë zemzemi, ia kthen në vendin e tij dhe ia mbyllë vendin e hapur”.²³ Kjo ngjarje shkaktoi panik te Halimja, e frikësuar se mos e kanë prekur exhinët²⁴ apo mos t'i ndodhë diçka e keqe, e kthen Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, te Eminja në Mekë. Pas dy viteve, Eminja me Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, udhëtojnë për në Medine te të afërmit e saj, e duke u kthyer Eminja sëmuret, dhe në vendin e quajtur Ebva ndërron jetë. Kështu Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në moshën gjashtëvjeçare mbetet pa të dy prindërit. Dashuria

²¹ El-Mubarekfuri, *“Nektari...”*, fq. 57.

²² Safijurrahman El-Mubarekfuri, *“Lulishta e dritave”*, Tiranë 2000, fq. 11 (Në vazhdim vetëm El-Mubarekfuri *“Lulishta e dritave”*).

²³ B. Aliu, vep.cit., fq. 86.

²⁴ Muhammed Husejn Hejkel, *“Hajatu Muhammedin”*, botimi XIII, fq. 111.

dhe kujdesi i Abdul-Mutalibit ndaj Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u shtua, pasi që mbeti pa prindër, mirëpo kjo nuk zgjati shumë sepse në moshën tetëvjeçare i vdiq edhe gjyshi Abdul-Mutalibi, i cili ia la emanet mbikëqyrjen ndaj Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, djalit të tij, Ebu Talibit.²⁵

Në moshën dymbëdhjetë vjeçare Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e muar xhaxhai i tij Ebu Talibi për tregëti në Sham. Gjatë udhëtimit u takuan me Behiran, prift i krishter, i cili në shpinën e Muhamedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, vërejti vulën e pejgamberëve. Prifti i krishter e këshilloi Ebu Talibin që të ketë kujdes ndaj Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, se sikur ta hetonin jehudijt do t'i bënin ndonjë të keqe.²⁶ Për këtë arsye Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u detyrua që të kthehej nga udhëtimi për në Sham.

Para shpalljes Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, punoi si bari dhe tregtar. Imam Ahmedi transmeton hadithin ku thotë: “Është dërguar Musau a.s. e Ai ka qenë bari në familjen e tij, edhe unë jam dërguar dhe kam qenë bari në familjen time në Xhijad (vend afër Mekes)”²⁷

Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, kur u rrit u bë tregtar. Mekasi Kais ibn es-Sa'ib tregon se ka pasur marrëdhënie tregtare me Muhamedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, para Islamit, e që ky ishte bashkëpunëtori i tij më i miri që ka pasur ndonjëherë.²⁸

²⁵ Ebu Shehbeh - I, fq. 207.

²⁶ Po aty, fq. 212

²⁷ Po aty, fq. 209.

Në punën e tij si tregtar u dallua me nderin e tij që tregonte ndaj çdokujt, u dallua me butësinë e mikpritjen, sinqeritetin, besën, zbatimin e kontratave, premtimeve etj. Ai nuk i takoi rangut të tregtarëve të cilët kishin qëllim parësor vetëm fitimin, duke lënë kështu pas drejtësinë, korrektësinë, sinqeritetin dhe dinjitetin personal. Nisur nga kjo, për një kohë të shkurtër iu rrit fama dhe u dëgjua zëri i Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, si njeri, shembullin e të cilit duhet ta ndjekin të gjithë. Nuk kishte njeri e të mos dëshmonte për vlerat morale dhe nderin e Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ndërmjet mekasve. Për këtë, ata e quajtën “Emin” që do të thotë “besnik”.²⁹

Hatixhja ishte vejtshë, e cila në Mekë njëhej me pastërtinë, fisnikërinë dhe nderin e saj. Mekasit atë e thirnin *Tabiretun* (E pastër) dhe *Taxbiretun* (Tregtare).³⁰ Ajo nuk gjeti te mekasit tjetër njeri me nder, besë dhe sinqeritet si Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, prandaj edhe përfundimisht vendosi t’ia dorëzojë karvanin e vet tregtar Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Ajo dërgoi te Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, një njeri dhe e porositi t’ia përcjellë vendimin e saj, me këto fjalë: “Më shtyri që të të dërgoj ty pasi kam dëgjuar për sinqeritetin e fjalëve, besnikërinë e lartë dhe virtytet e veshme të moralit tënd dhe do të jap dyfish nga ajo që do t’i jepja ndonjë njeriu tjetër prej popullit tënd”.³¹

²⁸ Muhammed Hamidullah, “*Muhamed a.s.- zivot*, vëll I, botimi i dytë i plotësuar, Sarajevë 1983, fq. 85 (Në vazhdim vetëm M. Hamidullah-I).

²⁹ B. Aliu, vep.cit., fq.102.

³⁰ Po aty, fq. 104.

³¹ Po aty, fq. 105.

Hatixhja, njëkohësisht, qe e kënaqur dhe e befusuar. Ishte e vejë dhe gjerë atëherë e kishin kërkuar shumë të pasur në zë, zotërinjtë e Mekës, por ajo i kishte refuzuar, sepse dëshironte t'i përkushtohej vetëm tregtisë. Por, atë që ndjeu ndaj Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, nuk mund ta fshihte prej shoqes së vet, Nefises. Nefisja nuk heshti për këtë, por dejtëpërdrejti vajti te Resulullahu, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe i tha haptazi që të martohet me Hatixhen. Ai u pajtua më këtë dhe bisedoi me xhaxhallarët e vet, të cilët pajtohen dhe me anë të ungjit të Hatixhes, i fejojnë.³² Shumica e analistëve pajtohen me faktin se Hatixhja në atë kohë ishte 40 vjeçare, kurse Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, pa i mbushur 25.³³

Rast për të dëshmuar për autoritetin dhe respektin që kishte Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në popullin e Mekës është momenti i vendosjes së Haxherul – esvedit (Gurit të Zi) në Ka'be. Kur Muhamedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i mbushi 35 vjetë vërshoi uji dhe i dëmtoi muret e Ka'bes.³⁴ Kurejshët vendosën ndërtimin e mureve mirpo kur mbërritën në nivelin e vendosjes së Haxherul – esvedit lindi mosmarrveshtja për vendosjen e tij. Çdo fis dëshironte që anëtari i tij ta kryej këtë veprim, mirëpo kjo i çoi në armiqësi të madhe, gati në vrasje - luftim. Kjo gjendje zgjati katër – pesë net gjersa një i mençur prej Kurejshëve – Ebu Ummejh bin el-Mugire, i cili iu propozoi që zgjidhjen, gjykimin do ta bëjë i pari që do të hyjë të nesërmen kah dera e Ka'bes.

³² El-Mubarekfuri, “*Nektari...*”, fq. 63-64.

³³ M. Hamidullah-I, fq. 89.

³⁴ Ebu Shehbe-I, fq. 227.

I pari që hyri nga dera e Ka'bes ishte Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Kur e panë mekasit njëzërit thanë: “Ky është besnik, e pranojmë gjykimin e tij”. Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, kërkoi një pëlhurë, e shtriu, e kapi me dorën e tij Gurin e Zi dhe e vendosi në mes të pëlhurës, pastaj tha: “Le t'i kapin prej çdo fisi skajet e pëlhurës”. E ngritën të gjithë gjersa e afruan pran vendit të duhur, pastaj Muhamedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e vendosi me dorën e tij.³⁵

Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, lindi, jetoi dhe u rrit në shoqëri injorante, ku adhuroheshin idhujt e ndryshëm, i forti dhe i pasuri e grabiste të drejtën e të dobët, morali ishte në shkallën më të ultë, me të madhe përdorej alkooli etj. I vetmi ishte Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i cili nuk mori pjesë në këto vepra të këqia, sjelljet e tija ishin shembull për mekasit, për këtë edhe ishte njeriu më me autoritet në Meke. Arsyeja që shpëtoi pa u helmuar nga kjo shoqëri ishte ndihma e Zotit xh.sh., ku vetë Muhamedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, thotë: “Kam qenë i mbrojtur prej të këqiave para dhe mbas shpalljes”.³⁶

³⁵ Ibn Hisham, “*Essiretunnebevije*”, vëll. I, Darur-rejjan lit-turathi, Kajro, fq. 224.

³⁶ Ekrem Dija El-Umerij, “*Siretu-Nebevije-Sahibab*”, vëll. I, Botim IV, Mektebetul ulumi vel hikem, Medine Munevvere 1993, fq. 116.

2. FILLIMI I ZBRITJES SË SHPALLJES

Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, shpirtëpastër, me logjikë të shëndoshë, kur filloi t’ju afrohet të dyzetave, edhe më shumë filloi ta brejë injoranca e popullit të vet. Mundohej të gjejë ngushëllim shpirtëror për këtë. Qetësinë mundohej ta gjejë në vetmi, filloi të izolohej nga populli, të tërhiqej nga shoqëria e çoroditur, ngjitej në kodrën e lartë disa kilometra larg Ka’bes, atje thellohej në kontemplacion, meditonte rreth krijimit të qiejve dhe Tokës, duke qortuar kurejshitet, të cilët u ishin dhënë epsheve dhe jetës së shfrenuar, kishin lënë besimin e vërtetë dhe ishin dhënë pas adhurimit të idhujve, gjë që ishte e pakapshme për logjikën e shëndoshë. Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, kalonte ditë të tëra në vetmi në shpellën Hira.³⁷ Kur i mbushi Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dyzet vjet, e dërgoj Zoti xh.sh. mëshire për botrat, përgëzues për të gjithë njerëzit.³⁸

Fjalët e para që i zbritën nga Zoti xh.sh. ishin:

أَقْرَأَ بِأَسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ① خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ ② أَقْرَأَ ③ وَرَبُّكَ
الْأَكْرَمُ ④ الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ ⑤ عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ⑥

³⁷ B. Aliu, vep.cit., fq. 121.

³⁸ Ibn Hisham, vep.cit., fq. 263.

“Lexo, me emrin e Zotit tënd i cili krijoi (çdo gjë). Krijoi njeriun prej një gjaku të ngjizur (në mitrën e nënës). Lexo! Se Zoti yt është më bujar! Ai që e mësoi (njeriun) të shkruaj me pendë. I mësoi njeriut atë që nuk dinte.

(El - Alak, 1 – 5)

Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, filloi ta zbatojë urdhërin e Zotit xh.sh., të thërrasë në adhurim në një Zot Fuqplotë dhe t’i asgjësojë idhujt. Por, ftesa ka qenë e fshehtë nga frika që mos t’i befasojë Kurejshitët, të cilët ishin këmbëngulës në shirkun dhe idhujtarinë e tyre, andaj Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, nuk e publikoi ftesën në tubimet e mëdha të Kurejshitëve, dhe nuk i ftoi në besim përveç të afërmit e ngushtë ose ata që i njihje më heret. Të parët që e përqaftuan fenë islame ishin: Hatixhja, Aliu, Zejd iben Harithi, Ebu Bekri, Uthmani, etj.

Kontaktet e tyre me Pejgamberin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ishin të fshehta. Kur arriti numri i besimtarëve në 30 burra dhe gra, Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, zgjodhi për vendtubim shtëpinë e Erkam bin Erkamit. Në atë shtëpi ata merrshin udhëzime dhe mësonin. Numri i atyre të cilët e pranuan Islamit tani shtohet në 40 burra dhe gra, ku shumica prej tyre ishin të varfër dhe nuk kishin famë ndër Kurejshitët.³⁹

Lajmi për thirrjen në Islam edhe pse në filltet e para ishte individual dhe sekret, ai arrin të depërtojë në mesin e mushrikëve kurejsh të cilët filluan t’i frikësohen rritjes së numrit të besimtarëve dhe përkrahësve të Islamit.⁴⁰ Më vonë zbret ajeti Kur’anor:

³⁹ M. Hamidullah - I, fq. 93-94.

⁴⁰ El-Mubarekfuri, “*Nektari ...*”, fq. 84.

وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ ﴿٢١٤﴾

”Dhe tërhiq vërejtjen farefisit tënd më të afërt”

(Shura, 214)

Pas zbritjes së këtij ajeti, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, një ditë prej ditësh hypi në kodrën Safa, i tuboi kurejshët dhe u tha: “Çka mendoni, sikur t’u kisha informuar se armiku është në luginë pas kësaj kodre e do t’ju sulmojë, a do të më kishit besuar”? Ata iu përgjigjën: “Po, sepse kurrë nuk kemi parë të gënjesht”. Atëherë Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u tha: “Pra, me të vërtetë unë ua tërheq vërejtjen për një ndëshkim të ashpër po që se nuk i bindeni All-llahut të Lartmadhëruar”.⁴¹ Me të mbaruar të bisedës, u ngrit Ebu Lehebi dhe duke e injoruar Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, tha: “A për këtë na ke thirrur, he t’u thafshin duart!”⁴². Kjo përbuzje dhe ky injorim që iu bë Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, nga Ebu Lehebi dhe mushrikët tjerë, ishte shkak i zbritjes të sures Mesed.

Thirrja islame, e cila kishte karakter të reformimit ideo-moral, shoqëror e individual, hasi në rezistencë serioze nga mekasit. Islami kërkonte ndryshime në shoqërinë e tillë në të gjitha fushat e jetës njerëzore, prandaj edhe të shumtë ishin ata, që u ngritën në mënyra të ndryshme kundër Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe rrugës në të cilën ftonte ai.

⁴¹ B. Aliu, vep.cit., fq. 138.

⁴² Po aty, fq. 140.

Të parët, që reagues padyshim, ishin fanatikët arabë, të cilët duke mos e inkuadruar as të menduarit më të thjeshtë, u qëndronin besnikë idoleve dhe idhujtarisë.

Të dytët ishin aristokratët, të cilët me keqardhje e pritën aktivitetin reformist të Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Shoqëria mekase, e cila fund e krye ishte injoruese ndaj predikimeve të reja të Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, udhëhiqej nga të pasurit, të cilët tërë atë pasuri e kishin arritur në kurriz të tjerëve dhe në mënyrë të pandershme. Aplikimi i mësimin, të cilin e predikonte Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, përjashtonte çdo mundësi të manipulimit me njerëz dhe pronë.

Të tretët ishin ata të cilët nuk e kontrollonin veten e ishin zhytur në amoral dhe korupcion. Ata ishin duke i humbur edhe virtytet e fundit të moralit.

Të katërt ishin materialistët, sipas të cilëve jeta ishte vetëm e kësaj bote. Me vdekjen e njeriut, sipas bindjes së tyre mbaronte gjithçka.

Të pestët ishin paria, të cilët gëzonin autoritet të madh mes njerëzve. Ata vendosnin për çështjet me rëndësi dhe para tyre nuk guxonte kush të ngrejë zërin. Kështuqë ftesa që bënte Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, thirrte për barazi dhe të drejta mes njerëzve pa dallim kombi, race, gjuhe, i pengonte Mushrikët kurejsh.⁴³

⁴³ Po aty, fq. 144-146.

REAGIMI I MUSHRIKËVE KUREJSH KUNDËR PEJGAMBERIT A.S.

Edhe pse në fillim shumica nuk e pranuan fenë Islame, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, vazhdoi misionin e tij. Mënyrat e ftesës së Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ishin të ndryshme. Ai kur i paraqitej ndonjë individit apo tubimit, së pari citonte disa versete nga Kur'ani, me zë përkëdhelës dhe entuziazëm, pastaj shkurtimisht i komentonte dhe në fund i ftonte ndëgjuesit në besim.⁴⁴ Poashtu filloi t'ju sqarojë njerëzve se këta idhuj i ka ndërtuar vetë dora e njeriut, ato nuk kanë mundësi t'i sjellin kurrfarë të mire vetvetes, e atëherë si kanë mundësi t'u sjellin të mira njerëzve.⁴⁵

Idhujtarët u ndien të nënçmuar me ftesën-misionin e Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe vendosën që të marrin hapa që ta ndalojnë. E zgjodhën një grup prej tyre, të cilët u ankuan tek Ebu Talibi dhe kërkuan që ta ndalojë ai Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, mirëpo Ebu Talibi nuk e pranoi këtë detyrë.⁴⁶

Kur kurejshitët panë se Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, nuk mund ta pengonte asgjë nga interpretimi i fesë së re dhe përhapjen e saj, filluan përsëri të mendojnë për mënyrën e pengimit të veprimtarisë së Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe shokëve të tij. Ndër

⁴⁴ M. Hamidullah-I, fq. 116.

⁴⁵ Gavoçi, vep.cit., fq. 66.

⁴⁶ El-Mubarekfuri, *Nektari ...*, fq. 89.

mënyrat dhe format e presionit dhe të propagandës që ushtronin mushrikët kurejsh kundër Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ishte edhe ironia, tallja, shpotia dhe përgënjeshtrimi të cilat ishin mjete të para të përdorimit kundër muslimanëve. Ata filluan t'i poshtërojnë muslimanët me emra fyese, kurse Resulull-llahun, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e akuzuan rëndë, duke thënë se është i çmendur.

Shtrembërimi i mësimi të Resulull-llahut, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, shkaktimi i dyshimit, propagandimi i agjitacioneve të rrejshme, përhapja e fjalëve të pabaza rreth këtij mësimi dhe rreth personalitetit të Resulull-llahut, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, duke e tepruar në të gjitha këto, kishin për qëllim që njerëzve mos t'u mbetet kohë të mendojnë për këtë fe.

E kundërshtonin Kur'anin me trillimet e popujve të lashtë që me këto t'i zbavisin njerëzit për t'i larguar nga mësimi i Kur'anit.

Orvatjet e mushrikëve kurejsh për të gjetur një mesatare të përbashkët mes Islamit dhe idhujtarisë kishte për qëllim që të arrihej një marrveshje mes dy palëve duke u tërhjekur të dyja palët nga disa rite fetare.⁴⁷

Pastaj mushrikët kurejsh duke parë vendosmërinë e Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i afruan Atij pasuri, pozitë, vetëm që Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ta braktisë thirrjen në Islam dhe fyerjen e idhujve.⁴⁸

⁴⁷ Po aty, fq. 91-93

⁴⁸ Ebu Bakr Siraj Ad-din (Martin Lings), *“Muhamed a.s. – Život njegov osnovan na vrelima najstarijim”*, Sarajevë 1995, fq. 70.

Kur e panë se kjo mënyrë e veprimtarisë së tyre nuk po sillte kurrfarë rezultati, u tubuan sërisht dhe formuan një komision prej 25 anëtarësh nga paria mekase. Kryetar u zgjodh Ebu Lehebi, xhaxhai i Resulull-llahut, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Pas mendimeve dhe konsultimeve të shumta, ky grup njerëzish mori vendim definitiv kundër Resulull-llahut, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe shokëve të tij. Vendosën të mos kursejnë asgjë kundër Islamit. Vendosën ta torturojnë Resulull-llahun, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe të gjithë ata që e përqaftuan Islamin, duke ushtruar ndaj tyre të gjitha trysnitë e mundimshme.⁴⁹

Si rast konkret të ushtrimit të masave të tyre po e përmendim Ebu Lehebin, i cili kishte të martuar dy bijtë e tij për dy bijat e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe urdhëroi që t'i ndajnë – shkurorezojnë.⁵⁰ I njëjti e ndiqte Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe publikisht e quante gënjeshtar.⁵¹ Poashtu bashkëshortja e Ebu Lehebit, Umu Xhemilja, vendoste ferra në vendet ku kalonte Muhamedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e në derën e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, vendoste ndytësira.⁵²

Kundërshtari më i rreptë i Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, Ebu Xhehli tentoi që t'ia qesë një shkëmb mbi kokë⁵³ gjersa ishte në sexhde Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Në

⁴⁹ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 95.

⁵⁰ Po aty, fq. 96.

⁵¹ Ebu Shehbe-I, fq. 294.

⁵² Po aty, fq. 292-293.

⁵³ Po aty, fq. 295.

të njëjtën pozitë Ukbe bin ebi Muait ia qiti zorrët e deveve mbi kokë⁵⁴ të Dërguarit të Zotit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, kurse në një rast tjetër tentoi që t'ia zë frymën (duke e shtrënguar në fyt) me këmishë gjatë kryerjes së namazit afër Ka'bes.

Umeje bin Halefi e torturoi shëbëtorin e tij Bilalin duke e shtrirë në vapën e shkretëtirës, duke i vendosur gurë të medhenj mbi trupin e tij dhe duke i thënë: “Kështu do të torturoj gjersa të vdesësh ose ta mohosh Muhammedin (si Pejgamber) dhe të adhurosh Latin dhe Uzanë”.⁵⁵

Ndërsa Amër bin Jasirin dhe dy prindërit e tij i kishte lidhur Ebu Xhehli në vapën e shkretëtirës në drunjt që të vuajnë, vetëm pse kishin pranuar Islamin. Atij nuk i mjaftoi vetëm kjo, por, ai pastaj e mbyti nënën e Amrit para syve të tij duke ia shpuar zemrën me hu, kurse babai i Amrit vdiq prej plagëve.⁵⁶

Pastaj Ebu Fukejheti u torturua nga pronari i tij Abdi-d-Dari, duke e lidhur prej këmbësh dhe e tërhiqnin zvarritur për tokë.⁵⁷

Mënyra tjetër për t'i larguar nga besimi Islam ishte dhe bojkotimi – izolimi i atyre që e përkrahnin idenë e Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i cili zgjati tri vjet me radhë.

⁵⁴ Po aty, fq. 296.

⁵⁵ Afif Abdulfettah Tabbare, “*Meal enbijai fil Kur'anil-kerim*”, botimi XVII, Darul ilmi, Bejrut 1989, fq. 352.

⁵⁶ El-Mubarekfuri, *Nektari ...*, fq. 101.

⁵⁷ Po aty.

Analistët kanë radhitur disa faqe me emrat e personave të cilët e sulmonin Pejgamberin, salAll-lahu alejhi ve sel-lem, dhe muslimanët e parë. Në ato faqe janë përfshirë të gjitha familjet e njohura mekase. Është vështirë të kuptohet kjo kur e dimë se prej të gjitha atyre familjeve ka pasur muslimanë, të cilët ishin vëllezër, kushërinj po edhe bijtë e armiqëve të përbetuar të islamit.⁵⁸

Ndër më të torturuarit ishte vetë Muhammedi, salAll-lahu alejhi ve sel-lem, po edhe shokët e tij nuk u kursyen nga mundimet e rrepta të idhujtarëve. Robërit, të cilët pranuan islamin, ishin të pambrojtur, u torturuan pamëshirshëm sa që edhe u mbytën. E gjithë kjo që ndodhte, nuk e luhati Pejgamberin, salAll-lahu alejhi ve sel-lem, dhe shokët e tij që të largohen nga Islami. Ebu Talibit, në një rast, i erdhi delegacioni prej idhujtarëve që t'i ankohen për Muhammedin, salAll-lahu alejhi ve sel-lem. Kur shkuan kurejshët, e thirri Muhammedin, salAll-lahu alejhi ve sel-lem, dhe i tha: “O djali i vëllait tim! Më kanë ardhur kurejshitët dhe më kanë kërcënuar. Më ruaj mua dhe veten dhe mos më ngarko me atë që nuk mund ta bëj!”⁵⁹ Pejgamberi, salAll-lahu alejhi ve sel-lem, mendoi se mixhës së tij i ka lindur ndonjë mendim që ta dorëzojë atë (Muhammedin, salAll-lahu alejhi ve sel-lem) dhe se është dobësuar dhe nuk mund t'i ndihmojë që ta mbrojë. Pejgamberi i tha: “O mixha im, betohem në All-lahun se sikur të ma venë diellin në anën e djathtë dhe hënën në anën e majtë, me qëllim që ta lë këtë thirje, nuk e lë derisa të na ndihmojë All-lahu ose të vdes për të”.⁶⁰

⁵⁸ M. Hamidullah-I, fq. 118.

⁵⁹ Bajrush Ahmeti, “*Historia e Pejgamberëve*”, Prishtinë 1978, fq. 89.

⁶⁰ B. Aliu, vep.cit., fq. 151.

Nuk dihet saktë si reagoi Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ndaj kësaj padrejtësie, por mund të konkludojmë në bazë të ngjarjeve të cilat ndodhën disa vite më vonë: në luftën e Uhudit, viti i tretë hixhrij, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u plagos, shokët i propozuan që ta lusë All-llahun xh. sh. që t'i dënojë armiqtë e tij; Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ngriti duart nga qielli dhe tha: “O Zot, udhëzoje popullin tim, se ata nuk dinë”⁶¹ Rast tjetër kemi kur Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, kaloi pranë familjes së Jasirit dhe u tha: “Kini durim, o familje e Jasirit! Vendbanimi i juaj do të jetë xhenneti”.⁶² Duke i parë vuajtjet e medha që u sillnin idhujtarët besimtarëve, Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u propozoi atyre që të emigrojnë në Abisini (Etiopi). Emigrimi i parë u bë në vitin e pestë pas shpalljes, ku emigruan 11 burra dhe 4 gra, të cilët udhëtuan këmbë gjer në bregdet e pastaj me anije.⁶³ Në emigrimin e dytë shkuan 82 apo 83 burra dhe 18 gra,⁶⁴ të cilët qëndruan në Abisini gjer në vitin e shtatë të shpalljes.⁶⁵ Në vitin e dhjetë pas shpalljes Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, shkoi në Taif. Arsyeja ishte se, pasi i kishin vdekur dy mbrojtësit më të mirë të tij, Ebu Talibi dhe bashkëshortja e tij Hatixheja r. a., idhujtarët i shtuan torturat ndaj Muhammedit, salAll-llahu alejhi

⁶¹ M. Hamidullah-I, fq. 119.

⁶² El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 101.

⁶³ El-Umeri, vep.cit., fq. 170.

⁶⁴ EbuShehbe-I, fq. 374.

⁶⁵ Po aty, fq. 376.

ve sel-lem. Qëllimi i udhëtimit ishte që të gjejë vend më të përshtatshëm dhe përkrahje për da've - thirrje në Islam.⁶⁶

Jeta e Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe e besimtarëve në Mekë u vështirësua nga torturat e armiqëve të Islamit, mirëpo, kurrë nuk arritën që t'i largojë nga kjo vepër e shenjtë dhe rruga e vërtetë. Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i ndiqte grupet e ndryshme, të cilët arrinin në Mekë nëpër vendqëndrimet e tyre, shkante dhe ua paraqitte të vërtetat e Islamit dhe kërkonte që ta dëshmojnë se nuk ka zot tjetër përveç All-llahut me qëllim që të shpëtojnë. Po ashtu, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, iu drejtohej njerëzve duke u thënë: “A ka ndonjë i cili do të më çojë te populli i tij, sepse kurejshët më ndalojnë që t'i kumtoj fjalët e Zotit tim”. Thirrja e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ngjallte interesim te të pranishmit, tuboheshin rreth tij, por askush nuk kishte guxim që t'i përgjigjet thirrjes së tij.⁶⁷ Haxhi ishte momenti më i përshtatshëm për thirrje. Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, hasi në një grup të cilët kishin ardhur prej Medine, ua paraqiti islamin e ata e pranuan.⁶⁸ Lajmi i Pejgamberit të pritur, ngjalli interesim në mesin e medinasve. Kjo bëri që vitin e ardhshëm të vijë në Meke 12 të deleguar nga Medina. Kur u nisën medinasit të kthehen në Medine, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e dërgoi Mus'ab ibën Umerin me ta që t'ua mësojë parimet islame dhe t'u prijë në namaz.⁶⁹ Mus'ab ibën Umejri r.a. e kreu me sukses detyrën që i ishte besuar dhe vitin e ardhshëm erdhi bashkë me

⁶⁶ El-Umeri, vep.cit., fq. 185.

⁶⁷ B. Aliu, vep.cit., fq. 196.

⁶⁸ Po aty, fq. 196.

⁶⁹ Po aty, fq. 198.

disa muslimanë tjerë (73 vetë, në mesin e të cilëve, ishin edhe dy gra), dhe e bënë Beslidhjen e Dytë në Akabe, e cila ishte hap i parë i kalimit të muslimanëve të Mekës për në Jethrib.⁷⁰ Kalimi i besimtarëve prej Mekës në Jethrib u bë ilegal, në mënyrë individuale ose në grupe të vogla,⁷¹ për arsye se idhujtarët vëzhgonin çdo lëvizje të muslimanëve dhe ndalonin emigrimin. Ka pasur raste që kanë emigruar haptazi sikur Umer bin Hatabi, Zubejr bin Avami, Uthman bin Afani etj.⁷² Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, doli nga shtëpia e vet natën e 27 të muajit sefer, të vitit 14 të pejgamberllëkut gjegjësisht 12-13. 09. 622,⁷³ fshehurazi për arsye se paria e mushrikëve Kurejsh vendosën që ta mbysin Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem.⁷⁴

⁷⁰ Po aty, fq. 200.

⁷¹ Muhammed Ahmed Bashmil, “*Mensuatul gazavatil kubra – Bedril Kubra, Ubud*”, botimi VIII, El-mektebetus-selefijjetu, Kairo 1985, fq. 68.

⁷² Po aty, fq. 69

⁷³ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 184.

⁷⁴ Gavoçi, vep.cit., fq. 125.

PJESA E DYTË

II.SHPËRNGULJA E MUHAMEDIT, A.S., NË MEDINE

1. RRETHANAT NË MEDINE PAS HIXHRETIT

Pas udhëtimit mjaft të gjatë prej Mekës në Jethrib - Medinë, i cili u vështirësua me ndjekjen e idhujtarëve me qëllim që ta mbysin Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, mbërriti në Medinë më 12 rebiul-evvel⁷⁵ të vitit të 14 të pejgamberllëkut, gjegjësisht më 23.09.622 miladij.⁷⁶ Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, qëndroi në Kuba (paralagje e Medinës) 14 ditë ku e ndërtoi xhaminë e njohur të Kubas në të cilën i kryenin obligimet fetare para se të shkojnë në Medinë.⁷⁷

Ensarët me plotë gëzim pritnin ardhjen e Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Secili prej tyre dëshironte që t'i bëjë konak. Kur u vendos që, ku të ulet devja aty do të qëndrojë Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, të gjithë orvateshin në mënyra të ndryshme ta ndalnin deven në oborret e veta, e Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u tha: “Lënie atë, se ajo është e

⁷⁵ Ahmed bin Alij bin Haxher El-Askalani, “*Fethul Bari bi sherhi Sabibil-Buharij*”, vëll. VII, botimi II, Darur-rejjan lit-turath, Kairo 1988, fq. 268.

⁷⁶ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 192.

⁷⁷ B. Aliu, vep.cit., fq. 209.

urdhëruar“.⁷⁸ Devja u ndal te dera e Ebu Ejjub Ensariut,⁷⁹ në afërsi të se cilës ndërtoi xhaminë, në tokën të cilën e bleu nga dy bonjakë prej fisit Beni Nexharë.⁸⁰ Ky ishte dhe hapi i parë i misionit të Tij, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në shoqërinë e re.

Muslimanët e Medinës përbënin një grup të besimtarëve vendës, të cilët ishin në vendin e tyre, në atdheun e tyre dhe kishin pasurinë e tyre.⁸¹ Nga ana tjetër janë muhaxhirët, numri i të cilëve ishte 186,⁸² të cilët kishin mbetur pa asgjësënd. Këta kanë shpëtuar vetëm jetën e vet dhe kanë ardhur në Medinë. Nuk kanë pasur mundësi kthimi, nuk kanë pasur as tokë të vetën, as shtëpi, as punë që të sigurojnë ekzistencën.⁸³ Duke u motivuar nga fjala e All-llahut xh.sh. “Me të vërtetë besimtarët janë vëllezër”, Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, bëri vëllazërimin mes muhaxhirëve dhe ensarëve (mekasve dhe medinasve) ku çdonjërit emigrues të Mekës ia caktoi një vëlla prej banorëve të Medinës.⁸⁴

⁷⁸ Muhamed bin Muhamed Ebu Shehbe, Es-siretunnebevijetu fi dav’il Kur’ani ve Sunneti, vëll. II, Botimi II, Darul Kalem, Damask 1992, fq. 23. (në vazhdim vetëm Ebu Shehbeh - II)

⁷⁹ El-Umerij, vep.cit., fq. 219.

⁸⁰ B. Aliu, vep.cit., fq. 211.

⁸¹ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 200.

⁸² M. Hamidullah-I, fq. 168.

⁸³ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 200.

⁸⁴ B. Aliu, vep.cit., fq. 233.

Kur Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, urdhëroi që të regjistrohen emrat e atyre të cilët pranuan Islamin, numri arriti në 1500 muslimanë, mirëpo në atë kohë kishte fise arabe të cilët ende nuk kishin kaluar në Islam.⁸⁵ Në Medinë poashtu banonin edhe hebrejtë, numri i të cilëve ishte i barabartë me numrin e arbëve⁸⁶ kurse numri i krishterëve ishte mjaft i vogël.⁸⁷ Në Medinë u paraqit një tjetër grup i njerëzve që deri në atë kohë nuk e pranonte natyrshmëria e arabëve. Ata ishin “Munafikët”, dyfytërsat, të cilët u paraqiten si muslimanë në anën e jashtme kurse me zemër nuk e pranuan Islamin. Trathtinë, mashtrimin e mësuan nga jehudët me të cilët dhe bashkëpunonin kundër Islamit.⁸⁸ Në vitin e parë Hixhrij Medina numëronte rreth dhjetëmijë banorë.⁸⁹

Para ardhjes së Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në Medinë nuk kishte sistem të organizuar politik. Si arabët poashtu dhe hebrejtë ishin të ndarë në fise dhe të gjithë fiset nuk pranonin organ më të lartë se atë fisnor, pra nuk ekzistonte organ më i lartë mbifisnor.⁹⁰ Mardhënjet e fiseve nuk ishin të mira. Lufta vëllavrasëse në mes të dy fiseve arabe, Evsi dhe

⁸⁵ M. Hamidullah - I, fq. 171.

⁸⁶ Po aty.

⁸⁷ Po aty, fq. 172.

⁸⁸ Ebu Shehbe-II, fq. 42.

⁸⁹ M. Hamidullah-I. fq. 171.

⁹⁰ Po aty, fq. 173.

Hazrexhit, bëri që Hazrexhi të bëjë aleancë me hebrenjtë e Medines, kurse Evsi u detyrua të bëjë aleancë me kurejshitet nga Meka.⁹¹

Pasi që Resulull-llahu, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e përforcon marrveshjen e vëllazërimit mes muslimanëve, angazhohet në një punë të re. Duhej të bëhej kontrata-traktati zyrtar për eliminimin e të gjitha shprehive dhe zakoneve të cilat aludonin në jetën paraislamike. Kjo u arrit me shkruarjen e traktatit mes muhaxhirëve dhe ensarëve në të cilin u parapanë edhe obligimet dhe të drejtat e jehudëve. Ky traktat përbëhej prej 52 paragrafëve-neneve, kryesisht i ndarë në dy pjesë, 25 paragrafët e parë kanë të bëjnë me muslimanët, kurse 27 të tjerët me hebrenjtë.⁹² Me këtë u rregulluan mardhëniet mes palëve brenda Medines, me të cilën gjë Medineja merr formën e vërtetë të sistemit dhe të organizimit të shtetit.

2. EKSPEDITAT PARA LUFTËS SË BEDRIT DHE SHKAQET E TYRE

Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, edhe pse i dëbuar nga bashkëvendësit, kishte simpati ndaj vendlindjes së tij dhe banorëve të saj. Mirëpo ata edhe pas torturave të mëdha nuk e linin të qetë. Për këtë flasin këto dy raste: “Kur Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, shkoi në

⁹¹ Po aty, fq. 172.

⁹² Po aty, fq. 175.

Medinë, dy më të famshmit e qytetit, Ebu Sufjani dhe Ubeij ibën Halefi u dërguan Ensarëve këtë mesazh. “Prej të gjithë fiseve arabe, më së vështiri do të na kishte rënë që të luftojmë me ju; e ju keni tentuar ta mbronni personin më me famë dhe më të nderuar prej nesh, duke e strehuar dhe duke e ndihmuar që ju nënçmon dhe poshtron; mos u përzini në mes nesh: nëse është njeri i ndershëm atëherë ne duhet të parët të kemi dobi; e nëse është i keq, kemi më shumë të drejtë në të”.⁹³

Pas hapave të cilët i ndërmoi Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në Medinë; si vëllazërimi në mes të muhaxhirëve dhe ensarëve, rregullimi i shtetit të Medinës, mushrikëve kurejshë ua shtoi armiqësin dhe frikën ndaj Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe muslimanëve. Për këtë arsye i dërguan ultimatum të ashpër njërit nga krerët e Medinës, Ubeij ibni Selulit, i cili ende nuk e kishte pranuar fenë Islame, ku në mes tjerave e kërcënonin: “Ju i dhatë strehë armikut tonë më të madh. Prandaj, ne kërkojmë që ose ju ta luftoni dhe ta dëboni prej aty, atë së bashku dhe shokët e tij, ose ne të gjithë së bashku, do t’u sulmojmë dhe do t’u shfarosim të gjithë meshkujt tuaj e të atyre dhe do t’u robërojmë femrat tuaja!”

Ky hipokrit, mblodhi disa shokë të vet, dhe u armatosën të luftojnë kundër Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e shokëve të tij, deri sa t’i dëbonin nga Medina. Kur u lajmërua për këtë gjest Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u doli në pritë dhe u foli duke u thënë: “Kaq fort paska bërë efekt te ju fjala e kurejshëve? Beto hem se ajo ka një qëllim të keq, sepse ka për qëllim

⁹³ M. Hamidullah-I, fq. 191.

që t'u fusë në luftë me vëllezërit e fëmijët tuaj!”⁹⁴ Kur i ndëgjjuan këto fjalë të urta, ata u penduan dhe hoqën dorë nga qëllimi i tyre i keq.

Pas tentimit të pasuksesshëm me Abdullah b. Ubejen, kurejshitet e Mekës u shkruan një letër muslimanëve në Medinë: “Mos u dalldisni se keni ikur prej nesh në Jethrib. Do të vijmë atje dhe do t’ju çrrënjosisim ju dhe do t’ua shkulim perimet në oborret tuaja.”⁹⁵ Këtë kërcënim Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe muslimanët e kuptuan më me seriozitet, ku vendosën roje dhe flini me armë pranë vehtes.

Disa muaj me radhë Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe muslimanët duruan kërcënimet dhe presionin e mushrikëve nga Meka. Gjestet e tyre e bënë jetën e muslimanëve në Medinë të pasigurtë. Në këto rrethana të vështira për muslimanët All-llahu xh.sh. shpalli këtë ajet Kur’anor:

أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقْتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣٩﴾

“Atyre që po sulmohen me luftë, u është dhënë leje të luftojnë, për shkak se u është bërë padrejtë, e All-llahu ka fuqi për t’u ndihmuar atyre (muslimanëve).”

(Haxh, 39)

⁹⁴ Gavoçi, vep.cit., fq. 138.

⁹⁵ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 217.

Me këtë rast Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, vendosi që të mbrohet. Një vit pas ardhjes në Medine, dërgoi grupin e parë të muslimanëve në Mekke që t'i lajmërojnë Kurejshitët se karavanët e tyre nuk guxojnë të kalojnë në territorin e shtetit – vendit islam.⁹⁶

Patrullimin e parë i përbënin tridhjetë vullnetarë muslimanë me prejardhje mekase, nën udhëheqësin e xhaxhait të Pejgamberut, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, Hamzës. U nisën kah bregdeti në perëndim të Medinës; aty u takuan me Ebu Xhehlin dhe 300 njerëz me deve, të cilët ishin vendosur në tokën e fisit Xhuhein. Kryetari i fisit, Mexhdi ibën Amër ishte mbrojtës i të dy palëve (pasi ishte pronar i luginës ku ata u takuan), dhe ishte merita e tij që iu ik luftës.⁹⁷

Patrullimi tjetër i përbërë prej gjashtëdhjetë kalorësve nën udhëheqjen e Ubejd ibën Harithit në luginën Rabig është bërë në muajin shevval të vitit të parë hixhrij. Kjo patrullë u takua më 200 kalorës nën udhëheqjen e Ebu Sufjanit.⁹⁸ Të dy palët u gjuajtën mes veti me shigjeta, as kësaj radhe nuk shpërtheu konflikti.⁹⁹

Në fund të shevalit, po të këtij viti, u bë patrullimi i tretë, i përbërë prej njëzet muhaxhirëve në krye me Sead ibën ebi Vekasin. Ditën fshiheshin kurse natën udhëtonin. Në mëngjes të ditës së pestë arritën në Harrar, ku Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i kishte porositur që të mos e

⁹⁶ M. Hamidullah - I, fq. 192.

⁹⁷ Po aty.

⁹⁸ M. A. Bashmil, po aty, fq. 113.

⁹⁹ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 220.

kalojnë këtë vend. Kështu e kuptuan që karvani i kurejshëve kishte kaluar një ditë më heret, ku u kthyen pa e takuar askënd.¹⁰⁰

Në ekspeditën e katërt doli edhe vetë Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, Ishte kjo ekspedita në vendin e quajtur Vedan (vend në mes të Mekës dhe Medinës), e përbërë prej 60 kalorësve nga muhaxhirët, me qëllim që ta takojë karvanin e kurejshitëve. Kjo ngjau dymbëdhjetë muaj pas hixhretit. Edhe pse nuk u takuan me karvanin, kjo ekspeditë pat sukses politik, sepse Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, bëri beslidhjen me Amër b. Mahshij Damrin, i cili atëbotë ishte prijës i fisit Benu Damret.¹⁰¹

Ekspedita tjetër ka qenë ajo në Safvan, në muajin rebiul-evvel të vitit 2 h., ose në muajin shtatorë të vitit 623. Shkaku i daljes së kësaj ekspedite ka qenë sulmi i mushrikëve në krye me Kerez b. Xhabir El-Fihrin, në kullosat e Medinës, me ç’rast plaçkitën disa kafshë. Në këtë ndjekje u nisën 70 as-habe të cilët i udhëhoqi Resulu-llahu, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. I ndoqën mushrikët gjer te lugina Safvan në afërsi të Bedrit. Kerezit dhe shokëve të tij u shkoi për dore të ikin, andaj as kësaj radhe nuk shpërtheu lufta. Kjo ekspeditë e ka edhe një emër: “Ekspedita e parë në Bedër”.¹⁰²

Një ekspeditë tjetër e rëndësishme ishte edhe ajo në Dhul-kushejret e cila u bë në muajin xhumadel-ula dhe xhumadel-ahir të vitit 2 h., ose në muajin nëntor të vitit 623. Resulull-llahu,

¹⁰⁰ Ebu Shehbe - II, fq. 68.

¹⁰¹ Muhammed Rida, “*Muhammed Resulull-llabi*”, Darul-kutubi-alemij, Bejrut 1975, fq. 158.

¹⁰² El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 221-222.

salAll-llahu alejhi ve sel-lem, niset me 150 apo 200 vullnetarë - sipas disa rrëfyesve – muhaxhirë dhe me 30 deve, në të cilat hipnin duke u ndërruar, për t'i dalur përpara një karvani kurejshit, i cili shkonte në Sham. Resulull-llahu, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i kishte ardhur lajmi se ky karvan është nisur prej Mekës i ngarkuar me mallra të kurejshitëve. Kur arrinë në Dhul-kushejret kuptojnë se karvani kishte kaluar para disa ditëve.

Ky ka qenë po ai karvan të cilin e ka gjurmuar Resulu-llahu, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, kur karvani kthehej prej Shamit, dhe për të të cilit shpërthen lufta “e madhe” në Bedër.¹⁰³

Lëvizjet e para ushtarake u gjasonin ekspeditave vëzhguese, qëllimi i të cilave ka qenë hulumtimi dhe njohja me terrenin e gjërë rreth Medinës, si dhe i të gjitha rrugëve që shpënin kah Meka. Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, lidhi marrëveshje armëpushimi me të gjitha fiset që banonin në këto hapësira. Po ashtu nëpërmjet ekspeditave muslimanët kishin për qëllim t'u tregojnë mushrikëve të Medinës, hebrenjëve dhe beduinëve se muslimanët janë të fuqishëm dhe se janë përmirësuar nga ligështia e dikurshme. Është dashur që kurejshitët e Mekkes ta ndiejnë rrezikun që i kanosej ekonomisë dhe jetës së tyre dhe se duhet të pranojnë paqësimin me muslimanët, e të ndërprejnë kërcënimin për shkatërrimin e tyre dhe për pengimin në rrugën e All-llahut xh.sh. Ky do t'ishte njëkohësisht kërcënim që t'i ndërprejnë dhunimet ndaj muslimanëve të dobët dhe të pambrojtur në Mekë. Qëllimi definitiv ka qenë që muslimanët të fitojnë lirinë e që pastaj lirisht të shprehin dhe të predikojnë fenë e vet.¹⁰⁴

¹⁰³ Po aty, fq. 222.

¹⁰⁴ Po aty, fq. 219-220.

Duhet cekur që muslimanët në ekspeditat e tyre kanë sulmuar vetëm karvanet e mekasve, me të cilët kanë qenë në konflikt, kurse karvanët e jomuslimanëve tjerë nuk i kanë sulmuar. Kjo do të thotë që bëhet fjalë për palët në konflikt e jo plaçkitje të thjeshtë.¹⁰⁵

3. URDHËRI PËR LUFTË NGA ALL-LLAHU XH.SH.

Misioni i Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në Mekë zgjati trembëdhjetë vite. Ai i ftonte njerëzit në besim në një Zot fuqiptotë, dhe që t’ju shmangen besimeve të kota - adhurimit të idhujve. Këtë e bënte me mençuri dhe me këshilla të mira. Banorët e Mekës e refuzuan dhe e luftuan këtë mision. Edhe pse nuk zgjodhën mjete as mënyrë për tortura, numri i muslimanëve vazhdimisht shtohet. Në këtë periudhë All-llahu xh.sh. zbriti ajetet që urdhëronin për durim sikur:

وَأَصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَلٰٓئِلِ مِمَّا

يَمْكُرُونَ ﴿١٧٧﴾

“Pra, të jeshë i durueshëm! Durimi yt është vetëm me ndihmën e All-llahut. Ti mos u pikllo për ata , as mos u brengos për dredhitë që bëjnë ata!”

(Nahl, 127)

¹⁰⁵ M. Hamidullah - I, fq. 192.

وَلَمَن صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَٰلِكَ لَمِنَ عَزْمِ الْأُمُورِ ﴿٤٣﴾

“Kush bënë durim dhe fal, s’ka dyshim se ajo është virtyti më i lartë (i lavdishëm).”

(Esh-Shura,43)

فَأَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ

“Ti (Muhammed) duro, ashtu sikurse duruan të dërguarit e vendosur dhe mos kërko ngutjen e dënimit për ta...”

(El-Ahkaf,35)

وَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَأَهْبِطْهُمْ هَبْطًا جَمِيلًا ﴿١٠﴾

“Dhe kij durim ndaj asaj që të thonë dhe largohu atyre i matur.”

(El-Muzemmil,10)

Shpeshherë muslimanët vinin te Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, të rrahur, të plagosur dhe të torturuar për t’u ankuar, e Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i këshillonte duke iu sjellë shembuj që mos të luhaten dhe iu thoshte: “Bëhuni të durueshëm sepse nuk jam urdhëruar

për luftë”¹⁰⁶ Mençuria e moslejimit për luftë në periudhën mekase ishte sepse; numri i muslimanëve ishte i vogël në krahasim me armiqtë e tyre dhe sikur të luftonin do të dështonin. Gjithashtu muslimanët jetonin me prindërit e tyre apo të afërmit e tyre që nuk e kishin pranuar fenë islame dhe lejimi i luftës do të ndikonte negativisht në raportet familjare dhe do të kishte luftë në çdo familje, e kjo nuk është qëllimi i islamit.¹⁰⁷

Urdhëri për luftë u bë në fillim të vitit të dytë pas hixhretit, për arsye se muslimanët në vitin e parë ishin të preokupuar me rregullimin e punëve më prioritare si, ndërtimi i xhamive, vëllazërimi në mes të muahxhirëve dhe ensarëve, problemet e furnizimit me ushqim, forcimi nga ana financiare, marrveshja me jomuslimanët, të cilët jetonin në Medinë dhe në periferi të saj për t’u ruajtur nga e keqa e tyre.¹⁰⁸

Ajetet e para të cilat zbritën për lejimin e lutës ishin:

¹⁰⁶ Ebu Shehbe - II, fq. 74.

¹⁰⁷ Muhammed Ali Sabuni, “*Revainul bejan – Tefsiri ajatil abkam minel Kur’an*”, vëll. I, botimi I, Darul Kalem, Damask 1990, fq. 213-214.

¹⁰⁸ Ebu Shehbe - II, fq. 75.

أَدْنِ لِلَّذِينَ يُفْتَنُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ تَصَرُّهِمْ لَقَدِيرٌ ﴿٣١﴾
 الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِينِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا
 دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهَدَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ
 وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ
 لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ ﴿٣٢﴾ الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا
 الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ لِيَلَهُ عُنُقِبَةُ الْأُمُورِ ﴿٣١﴾

“Atyre që po sulmohen me luftë, u është dhënë leje të luftojnë, për shkak se u është bërë padrejtë, e All-llahu ka fuqi për t’u ndihmuar atyre (muslimanëve). (U lejuan të luftojnë) Ata, të cilët vetëm pse thanë: “All-llahu është Zoti ynë!” u dëbuan prej shtëpive të tyre pa kurrfarë të drejte. E sikur All-llahu të mos i zbrapste disa me disa të tjerë, do të rrënoheshin manastirët, kishat, havrat e edhe xhamitë që në to përmendet shumë emri i All-llahut. E All-llahu pa tjetër do ta ndihmojë atë që ndihmon rrugën e Tij, se All-llahu është shumë i fuqishëm dhe gjithnjë triumfues. (Ai ndihmon) Ata të cilët kur Ne u mundësojmë vendosjen në tokë e falin namazin, japin zeqatin, urdhërojnë për të mirë dhe largojnë prej të keqes. All-llahut i takon përfundimi i çështjeve.

(Haxh,39-41)

Xhihad nuk do të thotë diskrimin dhe shkelje e të drejtave të tjetrit, por qëllimi i xhihadit është proklamimi i Islamit, duke iu lënë njerëzve në vetëdëshirë për zgjedhjen ose refuzimin e besimit, si dhe mbrojtja e të drejtave të atyre të cilët e përqafojnë këtë fe, nga mizorët të cilët mundohen t'ua uzurpojnë atë, siç veprohet në shumë vende të botës ku muslimanët janë të shtypur.

PJESA E TRETË

III. FILLIMI I LUFTËS SË BEDRIT

1. PREGATITJET PËR LUFTË

Pasi nuk patën sukses që ta sulmojnë karvanin, i cili u nis për në Sham, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dërgoi dy persona në Palestinë të hetojnë kohën kur do të kthehet karvani për në Mekë. Kur u kthyen nga Shami për ta lajmëruar, kuptuan se Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i kishin mbërritur informatat e duhura nga personat tjerë (ka mendime se Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dual nga frika se mos po i ikte karvani sikur herën e parë¹⁰⁹), dhe kishte dalur para qytetit.¹¹⁰ Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i lajmëroi muslimanët për pasurinë e karvanit duke u thënë: “Po vjen një karvan kurejshit, i ngarkuar me mallra të vlefshme,

¹⁰⁹ Po aty, fq. 123.

¹¹⁰ M. Hamidullah - II, fq. 195.

dilni dhe pritni atë, ndoshta All-llahu do të na dhurojë.”¹¹¹ Dalja e muslimanëve nuk ishte për qëllim lufte, por vetëm për ndaljen e karvanit. Për këtë edhe nuk patën pregatitje të lartë ushtarake, por kishin vetëm armë të thjeshta.¹¹²

Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, doli ditën e tretë ose sipas disa mendimeve në ditën e tetë të muajit ramazan. Me të ishin 313 njerëz, 240 ensarë kurse të tjerët ishin muhaxhir.¹¹³ të cilë kishin 70 deve dhe 2 kuaj¹¹⁴ Zëvendës në Medinë për namaz kishte lënë Ibën Ummu Mektumen, e kur mbërritën në Revha e caktoi Ebu Lubaben për mëkëmbës në Medinë, të cilin e urdhëroi të kthehet në qytet.¹¹⁵ Flamurin dhe komandën kryesore ia dha Mus’ab b. Umejrit. Flamuri ishte i bardhë.

Ushtria u nda në dy çeta: çeta e muhaxhirëve nën komandën e Ali ibën Ebi Talibit dhe çeta e ensarëve me të cilën komandonte Sa’d bin Mu’adhi. Me sigurimin komandonte Ez-Zubejr bin Avami kurse me drejtimin e marshimit komandonte El-Mikad b. Amri. Vetëm këta dy ishin kalorës. Përcjelljen e siguronte Kajs b. Ubie Sa’sa’a kurse komanda eprorë ishte në duart e Resulull-llahut, salAll-llahu alejhi ve sel-lem.¹¹⁶

¹¹¹ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 228.

¹¹² B. Aliu, vep.cit., fq. 251.

¹¹³ Ebu Shehbe - II, fq. 124.

¹¹⁴ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 124.

¹¹⁵ Po aty, fq. 122.

¹¹⁶ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 229.

Ushtria e Muslimanëve marshoi gjer te pusi Revha. Aty e lanë rrugën në drejtim të Mekes ku vazhduan në të djathtë në drejtim të Bedrit. Marshuan luginës Vahkan në të djathtë të luginës Es-Safra gjersa mbërritën në luginën Dhefran.¹¹⁷

Ebu Sufjani arriti të kuptojë nga disa njerëz se Pejgamberi bashkë me shokët e Tij do të dalin e do t'ia presin rrugën karvanit të tij. I frikësuar nga kjo, pasi analizoi punën mirë, Ebu Sufjani dërgoi Damdan Gifariun në Mekë që t'i lajmërojë kurejshët se pasuria e tyre gjendet në rrezik. U bëri thirrje që të dalin e ta mbrojnë pasurinë kurse vetë me karvanin e ndërroi rrugën me qëllim që t'u ikë muslimanëve.¹¹⁸ Për një kohë të shkurtër i dërguari i Ebu Sufjanit arriti në Meke. Mushrikët të tronditur nga lajmi shpejtuan të pregatisin ushtrinë që t'i dalin në mbrojtje karvanit. Në këtë pregatitje morën pjesë me pasuri dhe njerëz të gjitha familjet Kurejshe si dhe të gjithë liderët dhe udhëheqësit e tyre, përveç Ebu Lehebit, i cili u ndal për shkat të sëmundjes, e megjithatë dërgoi zëvendës.¹¹⁹

Ushtria në fillim përbëhej prej 1.300 luftëtarëve. Kishin njëqind kuaj, gjashtëqind ushtarë të veshur në parzmore, ndërsa deve kishin aq shumë sa që nuk u dihej saktësisht numri. Kryekomandant ishte Ebu Xhehl b. Hishami, ndërsa nëntë eprorët më autoritativ të Mekës siguronin furnizimin, ku në ditë pritnin nëntë e një ditë dhjetë deve.¹²⁰ Ata ishin: Ebu Xhehl b.

¹¹⁷ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 127.

¹¹⁸ B. Aliu, vep.cit., fq. 252.

¹¹⁹ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 129.

¹²⁰ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 230.

Hisham, Ummeje b. Halef, Suhejl b.Amer, Shibete b. Rebi'ah, Utbete b. Rebi'ah, Nebih dhe Menbeh bijt e Haxhxhaxhit, Abbas b. Abdylmutalib dhe Ebul-Bahterij b. Hisham.¹²¹ Kjo ushtri e armatosur në çdo pikpamje, e ndjekur prej një karvani plot me ushqim, u nis prej Mekes dhe shkoi në drejtim të Ebu Sufjanit.¹²² Pasi që Ebu Sufjani e vërtetoi se shpëtoi pa u sulmuar, u dërgoi letër Kurejshëve ku u tha: “Me të vërtetë ju keni dalur vetëm që të mbronni karvanin tuaj, njerëzit tuaj dhe pasurinë tuaj e shpëtoi Zoti, e ju kthehuni (në Meke)”. Ushtria mekase dëshironte të kthehej, mirëpo Ebu Xhehli e refuzoi këshillën e Ebu Sufjanit me mendjemadhësi duke thënë: “Për Zotin, nuk do të kthehemi gjersa ta kthejmë Bedrin, të qëndrojmë tri ditë, të theri disa deve, të ushqehemi, të pimë verë e pastaj të festojmë. Të ndëgjojnë për ne arabët, për ekspeditën tonë, për fuqinë tonë, e kurr të mos mendojnë se mund të na sulmojnë dhe vazhdoni”.¹²³ Nuk e pranuan të gjithë propozimin e Ebu Xhehilit. Ahnes b. Sheriku u kthye me pjesëtarët e fisit Ebu Zehër. Në betejën e Bedrit nuk mori pjesë asnjë Zehras, e ishin rreth 300 pjestarë.¹²⁴

Ebu Xhehli edhe pse ishte armik i hapët i Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dëshmoi në moralin e tij të lartë. Në pyetjen e Ahnes bin Sherikut: “O Ebal-Hakim! A mendon se Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, rrenë? Ebu Xhehli tha: “Si mund të rrejë për All-llahun, e ne e kemi quajtur “Emin” i sinqertë, sepse ai me të vërtetë kurr nuk ka rrejtë. Por nëse

¹²¹ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 131.

¹²² Fehmi Kazazi, *Jeta e Muhammed mustafait* (përkthim nga italishtja) Ora e Shkodrës, 1929, fq. 186.

¹²³ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 132-233.

¹²⁴ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 232.

tubohen te bijt e Abdu Menafit të udhëhequrit, kujdesi për të ushqyerit e haxhive, kujdesi për derë dhe këshilli, e pastaj të jetë prej tyre edhe pejgamberllëku, çfarë mbeti për ne?”¹²⁵

Edhe fisi Benu Hashim deshi të kthehej në Mekë, por Ebu Xhehli u dual para dhe u tha: “Mos më braktisni tani, do të kthehemi të gjithë së bashku!” Pas kthimit të Ebu Zehërve, në ushtrinë kurejshite mbetën afro 1.000 luftëtarë. Ata arritën në vendin Kuthejb i cili gjendej në fund të luginës së Bedrit.¹²⁶

Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, me shokët e Tij kishin nisur t’i dalur para karvanit e jo të ndeshen me ushtrinë idhujtare të armatosur deri në dhëmbë. Në të dalur të luginës Safra,¹²⁷ arriti lajmi se karvani kishte arritur në Meke, kurse ushtria idhujtare kishte nisur të ndeshet me të. Për këtë Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i tuboi sahabet e vet, me qëllim që t’i njoftojë me situatën në të cilën gjendeshin, e njëkohësisht të marrë mendimin e tyre për hapat e mëtutjeshëm. Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, veproji kështu, ngase ensarët ia kishin dhënë besën për mbrojtje në vendin e tyre, e jo edhe jashtë, prandaj edhe Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, me këtë kishte për qëllim mu ensarët.¹²⁸ Pasi që Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ua paraqiti situatën trupit këshillues ushtarak, i paralajmëroi për pasojat e kthimit në Medine apo mbetjes në Bedër. I pari e muar fjalën Ebu Bekër Sidiku r.a. i cili i pranoi propozimet e

¹²⁵ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 148.

¹²⁶ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 232.

¹²⁷ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 127.

¹²⁸ B. Aliu, vep.cit., fq. 253.

Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe i lavdëroi ato. Pas tij u ngrit Umer b. Hatabi me të njëjtin mendim si parafolësi i tij Ebu Bekri r.a.. Në vazhdim u ngrit Mikdad b. Amri, e tha: “O Pejgamber i All-llahut, shko rrugës të cilën ta ka treguar All-llahu. Ne jemi me ty. Pasha All-llahun, çkado që të ndodhë me Ty nuk do të themi ashtu siç i kanë thënë Beni Isarilet Musait: “Shko ti dhe Zotit ytë e luftoni, e ne do të rrimë këtu”. Jo, asesi, ne ty të themi – “Shko ti me Zotin Tënd, e luftoni, e ne do të luftojmë së bashku me ju. Pasha Krijuesin, i cili të bëri Pejgamber, po qe se nisesh në pjesën më të skajshme të Jemenit (Berkul Gamdan) ne do të luftonim së bashku me ty përderisa nuk do ta pushtoshe”. Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e falenderoi dhe e luti Zotin xh.sh.për të.¹²⁹

Të tre këta ishin prej radhës së muhaxhirëve, e Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dëshironte të dijë qëndrimin e ensarëve, pasi që numri i tyre ishte më i madh. Fjalën e mori prijësi i ensarëve dhe bajraktari i tyre Sa’d b. Mu’adhi i cili tha: “Pasha All-llahun, më duket se dëshiron të flasim edhe ne?” “Ashtu është”, tha Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem,

“Ne nuk kemi këtu çka të flasim. Të tërën e kemi thënë atëherë kur pranua se ti je Pejgamber dhe kur vërtetua se Shpallja, të cilën e kumton ti është e vërtetë, dhe kur pranua Islamin dhe kur dhamë edhe premtimin tonë se do të jemi të dëgjueshëm dhe të bindur. Shko, o Pejgamber i All-llahut kahdo që të dëshirosh, se pasha Krijuesin tim edhe nëse do të na dilte përpara edhe deti, e po qe ti do të sulesh për ta kaluar, edhe ne do të vinim pas teje dhe dije se asnjëri prej nesh nuk do të zprapëj. Ne nuk kemi frikë që nesër të ballafqohemi me armikun. Ne jemi të durueshëm në luftë, të sinqertë në jetë. Ndoshta All-llahu do të na paraqesë të atillë çfarë ke

¹²⁹ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 233.

dëshirë të na shohësh. Llogarit në ne me bekimin e All-llahut”.¹³⁰ Me këtë përgjigje të Sa’dit r.a. u gëzua mjaft Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe tha: “Marshoni dhe përgëzoni se me të vërtetë All-llahu na ka premtuar njërin prej dy triumfeve (karvanin ose fitimin e luftës),¹³¹ Pasha All-llahun më bëhet se jam duke e parë vendin e shkatrrimit të tyre” dhe vazhduan në drejtim të burimeve të Bedrit.¹³²

Në vëzhgim muar pjesë vetë Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, me sahabet e tij, ku takoi një plak prej arbëve, prej të cilit donte të merrte informata. Mirëpo, nuk donte të dinte se prej cilës anë ishte pyetësi, prandaj e pyeti për informata për të dy ushtritë. Plaku e kushtëzoi Pejgamberin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, që t’i tregonte prej cilës anë ishte. Pejgamberi i tha se kur të më informosh atëherë do të tregoj. Pasi e lajmëroi për të dy palët e pyeti Pejgamberin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem: “E ju prej cilës jeni?” Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, iu përgjegj: “Ne jemi prej uji” dhe u larguan.¹³³ Informata të duhura Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, muar edhe nga ujëkërkuesi kurejshë Esvedi i Beni Haxhaxhëve, të cilin gjersa kalonte pranë ushtrisë së muslimanëve sahabët e ndalën për të marrë informata për ushtrinë kurejshë. Kur e pyeti Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, për numrin e kurejshëve, Esvedi tha: “Nuk di”. Pejgamberie, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, pyeti: “Sa deve therin për çdo ditë?” Ai tha: “Një

¹³⁰ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 234.

¹³¹ B. Aliu, vep.cit., fq. 254.

¹³² M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 138.

¹³³ Po aty, fq. 139.

ditë nëntë e një ditë dhjetë.” Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, tha: “Ata janë prej 900 deri 1000”. Pastaj i tregoi edhe për parinë dhe udhëheqësit e ushtrisë.¹³⁴

Edhe nga ana e Kurejshëve vëzhgoi Amir bin Vehbi¹³⁵, i cili i informoi për ushtrinë e Medines.

Për gjendjen dhe moralin në radhët e ushtrisë muslimane tregon Aliu r.a. i cili thotë: “Ditën e Bedrit të gjithë ne flenim përveç Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i cili falej dhe lutej derisa gdhju mëgjesi... Pastaj ra pak shi dhe ne shkuam te druri që të ruhemi prej shiut, e Pejgamberi vazhdoi ta lutë All-llahun duke thënë: “O Zot, po që se shkatërrohet ky grup, nuk ka kush të të adhurojë.” Kur agoi mëgjesi thirri: “Namazi, robtë All-llahut!” Erdhën njerëzit dhe e falën namzin, pastaj na dha kurajo për luftë.¹³⁶ Në suren Enfal, në ajetin 11, All-llahu xh.sh. e përshkruan shiun si mëshirë, i cili i pastroi e forcoi tokën dhe i freskoi.

Me pozitën të cilën e caktoi Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në ushtrinë e muslimanëve nuk ishte i kënaqur Habab b. Mundhiri, i cili i tha Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem: “A mendon, o Pejgamberi All-llahut, të qëndrojmë këtu? A të ka urdhëruar All-llahu xh.sh. që të jemi në këtë vend dhe se nuk guxojmë të shkojmë as përpara as prapa apo kjo është çështje e mendimit të lirë lufte dhe taktike? Resulull-llahu u përgjegi: “Ky është vend për konsultim, luftë dhe taktikë.” Habab b. Mundhiri vazhdoi: “O Pejgamber i All-llahut, ky vend nuk është i mirë për të qëndruar këtu. Nisu me njerëzit gjersa nuk arrin te pusi më i afërt i kurejshitëve. Pusin rrënoje

¹³⁴ B. Aliu, vep.cit., fq. 256.

¹³⁵ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 143.

¹³⁶ El-Umerij, vep.cit., fq. 360-361.

dhe mbuloje me dhe dhe gurë. Kështu vepro edhe me pusët tjerë. Pastaj për vehte do të hapim një kanal që do ta mbushim me ujë. Vetëm atëherë do të nisemi në sulm. Ne do të kemi ujë të pimë e ato jo”. Resull-llahu u përgjigj: “Plani yt është i mirë.”¹³⁷ Ky rast dëshmon për repektin dhe modestin e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ndaj shokëve të Tij, e me ngjarjen që vijon shihet dashuria e sahabeve ndaj Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe interesit të përgjithshëm.

Pasi muslimanët siguruan ujë për vete, Sa’d b. Mu’adhi i propozoi Resulull-llahut, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, që muslimanët të rrëmihin një fortifikatë dhe të sigurojnë vendkomandën në rast se vijnë në situatë të tërhiqen para se të ngadhnejnë. Ai tha: “O Pejgamber i All-llahut, duhet të ndërtojme për ty një vendstrehim ku do të qëndrosh. Afër teje do të mbajmë një deve të shaluar, të gatshme për kalërim e pastaj do të sulemi kundër armikut. Nëse All-llahu na ndihmon dhe bën të qëndrojmë mbi armikun, atëherë do të ndodhë ajo që të gjithë jemi duke e dëshiruar, e nëse ndodhë ndryshe nga kjo, hipi debes dhe kthehu te ata që kanë mbetur prapa nesh (në Medine). Prapa teje, o Pejgamber i All-llahut, ka mbetur populli i cili të do njësojë si të duam edhe ne. Sikur ta dinin ata se do të shkosh në luftë dhe do të luftosh, nuk do të mbetetshin aty. All-llahu ty do të mbrojë për hir të tyre. Shumë këshilla ata prej teje do të kërkojnë dhe ne shumë beteja ata me ty do të luftojnë.”¹³⁸ Pasi që Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i falenderoi përzemërsisht, ndërjuan vendstrehimin në një vend të përshtatshëm strategjik dhe zgjodhën një

¹³⁷ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 236.

¹³⁸ Po aty, fq. 237.

grup të rinjsh nën udhëheqjen e Sa'd b. Mu'adh, për të mbrojtur Muhammedin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, – komandantin e ushtrisë muslimane.

Pas faljes së namazit të sabahut, ditën 17 të muajit Ramazan, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, filloi të bëjë përgatitjet përfundimtare të ushtrisë së tij, zënia e pozicioneve. I frymëzuar nga Kur'ani, ajeti i katërt i sures Saff:

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَهُمْ بُنَيِّنٌ مَّرْضُومٌ

“All-llahu i do ata që luftojnë në rrugën e Tij të rreshtuar si të jenë ndërtesë e fortifikuar.”

Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e rreshtoi ushtrinë në radhë, strategji e pa njohur te arabët, dhe porositi shokët e vet që mos të bëjnë asnjë hap pa lejen e tij. Gjatë drejtimit të safeve, Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në dorë mbante një shtizë dhe me të ecte nëpër rreshta. Me të i ra në bark Sevad ibën Asiut, i cili ishte jashtë rreshtit dhe tha: “Drejtoje rreshtin, Sevad.” Sevadi tha: “O Pejgamber i All-llahut, më vrave, për atë më jep dëmshpërblimin.” Pejgamberi e shpaloi barkun e vet dhe tha: “Merre hakun.” Sevadi në atë moment e përqafoi Pejgamberin dhe ia puthi barkun. Pejgamberi i tha: “Ç’është shtyri ta bësh këtë, o Sevad?” Ai tha: “O Pejgamber i All-llahut, po ndodhemi në prag të luftës siç e sheh edhe vetë, për atë desha që të jetë takimi im i fundit me ty, që lëkura ime ta prekë lëkurën tënde.” Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u lut për të për të mira.¹³⁹

¹³⁹ Ibn Hisham, vep.cit., fq. 195.

Transmetohet prej Omer bin Hatabit r.a. i cili thotë: “Kur ishte dita e Bedrit, i shikoi Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, mushrikët të cilët ishin 1000 vetë, kurse shokët e tij 319 vetë. U kthye kah Kibleja duarzgjatur për ta lutur All-llahun me fjalët: “O Zot, ma realizo atë që ma premtove, nëse zhduket ky grup i pjesëtarëve të Islamit, nuk do të adhurojnë më në tokë”. Vazhdoi ta lusë All-llahun me duer të ngritura e kthyer nga Kibleja, gjersa i ra prej shpatullave pjesa e epërme e teshave (rida). Atëherë i erdhi Ebu Bekri i cili e mori teshën e ia hudhi mbi shpatull dhe i tha: “O Pejgamberi All-llahut, të mjafton kjo lutje Zotit se Ai gjithsesi do ta realizojë atë që ta ka premtuar ty”. Për këtë All-llahu xh.sh. zbriti ajetin 9 dhe 10 të sures Enfal, ku thotë:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِآلِيفٍ مِّنَ الْمَلَأِكَةِ
 مُرَدِّفِينَ ﴿٩﴾ وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا
 النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ ﴿١٠﴾

“Përkujtoni kur kërkuat ndihmë prej Zotit tuaj, e Ai u është përgjigjur: Unë do t’ju ndihmoj me njëmijë melekë që vijnë një pas një (grup pas grupi). All-llahu nuk e bëri atë (ndihmën) për tjetër, vetëm që t’ju gëzojë (t’u japë myzhde) dhe për t’i forcuar (qetësuar) me të zemrat tuaja, pse ndihma në realitet është vetëm prej All-llahut. All-llahu është mbizotrues dhe i urtë”¹⁴⁰

¹⁴⁰ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 239.

Në anën e mushrikëve Kurejshë pati mospajtime dhe përcarje mes pjestarëve të ushtrisë. Utbe b. Rebia u ngrit dhe filloi të flasë: “O popull kurejshitë, ju, pasha Zotin, kurrigjë nuk do të arrini me takimin e Muhammedit dhe shokëve të Tij. Pasha Zotin, nëse e mbytni edhe më tej me urrejtje do t’i shikoni ata të cilët nuk dëshironi t’i shihni. Do ta mbytni djalin e vëllait, ose djalin e dajës, ose cilindo nga kushërirët tuaj. Kthehuni pra dhe hiquni nga arabët tjerë dhe Muhammedi. Nëse e mbytni, kjo është dëshira e juaj dhe nderi juaj, por nëse del ndryshe, atëherë ai do t’ju zë juve dhe nuk do të arrini atë që dëshironi.”¹⁴¹ Kur u lajmërua Ebu Xhehli për mendimin e Utbes tha: “Pasha Latin dhe Zotin ka filluar të frikësohet prej kur e ka parë Muhammedin dhe shokët e Tij. Jo, jo! Pasha Zotin nuk do të kthehemi në Mekë përderisa mos të gjykojë Zoti mes nesh dhe Muhammedit, pa marrë para sysh se çka thotë Utbe. Ai e ka parë së bashku me Muhammedin dhe shokët e Tij edhe djalin e vet Ebu Hudhejfe b. Utben, i cili ndër të parët e ka pranuar Islamit dhe e ka bërë hixhretin. Ai ndien frikë për shkak të Tij.”¹⁴² Kështu Ebu Xhehli e bindi ushtrinë që të luftojnë kundër muslimanëve.

Armiku i përbetuar i Islamit, Ebu Xhehli, para fillimit të luftës iu drejtua All-llahut xh.sh. e jo idhujve, duke thënë: “O Zot cili prej nesh qe prishësi lidhjes farefisnore dhe erdhi me atë që nuk e njohim zhduke në këtë mëngjes”.¹⁴³

¹⁴¹ B. Aliu, vep.cit., fq. 258.

¹⁴² El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 239.

¹⁴³ B. Aliu, vep.cit., fq. 259.

2. ZHVILLIMI I BETEJËS

Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u mbante ligjëratë (i këshillonte) shokët e Tij me qëllim që t'u japë kurajo dhe t'i trimërojë. Në prag të betejës Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, tha: “Pasha Atë në dorën e të cilit është shpirti i Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, nuk ka njeri që i lufton ato sot, me durim dhe shpresë (në shpërblim nga All-llahu xh.sh.), ballë për ballë pa ia kthyer shpinën e All-llahu mos t'a shtie në xhennet.” Shembull të mirë të besimitarit të sinqertë kemi shokun e Pegamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, Umejr bin Hamamin, i cili ishte duke ngrënë ca hurma. Kur i ndëgjoi këto këshilla, i hodhi hurmat duke thënë: “Të lumtë, të lumtë! Nuk ka në mes të meje dhe xhenetit përveç të vritem duke i luftuar ata (mushrikët)”. Pastaj mori shpatën e tij, u vërsul mbi mushrikët dhe luftoi gjersa ra dëshmorë.¹⁴⁴ Ky është dëshmori i parë që ra në betejë.

Viktima e parë në anën e mushrikëve ishte Esud bin Abdulesed Mahzumij, i njohur me sjelljet e tija të këqia. Kokëfortësia i tij u shfaq kur premtoi se do të pijë ujë nga rezervari i ujit të muslimanëve ose do të shkatërrohet – vritet. Me këtë qëllim doli nga radhët e ushtrisë së idhujtarëve dhe u nis në drejtim të ujit, ku e ndaloi Hamza r.a. duke ia këputur këmbët nën gjunjë. Esudi dëshiroj ta realizojë premtimin e dhënë dhe vazhdoi këmbë e duar. Mirpo, goditja e dytë e Hamzës r.a. e la të vdekur.¹⁴⁵

¹⁴⁴ M. A. Bashmil, vep.cit., fq. 153.

¹⁴⁵ Po aty, fq. 155.

Dyluftimi para betejës ishte traditë ndër arbët. Nga ushtria mushrike dolën tre luftëtarë: Utbe, Shejbe, djemt e Rebia's dhe Velidi, djali i Utbes. Këta kërkuan nga muslimanët tre njerëz për dyluftim. Para tyre dolën tre të ri ensarë, Avfi dhe Muavvedhi, djemtë e Harithit dhe Afras dhe Abdullahu b. Revaha. Kurejshitet kërkuan që kundërshtarët e tyre të jenë prej kushërirëve të tyre, pra muhaxhirëve. Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, tha: “Ngritu, o Ubejd b. Harith, ti Hamza, edhe ti Ali.” Kur i panë mushrikët thanë: “Ju na përgjigjeni edhe sipas origjinës edhe sipas dinjitetit.” Rivalet në dyluftim ishin: Ubejdi kundër Utbes, Hamza kundër Shejbes dhe Aliu kundër Velidit.¹⁴⁶ Hamza dhe Aliu r.a. triumfuan ndaj kundërshtarëve të tyre, kurse Ubejdi r.a. i cili ishte më i vjetri në moshë prej muslimanëve në dyluftim, u plagos nga kundërshtari dhe e plagosi kundërshtarin e tij. Hamza dhe Aliu r.a. i dolën në ndihmë Ubejdit r.a. dhe e tërhoqën në radhët e ushtrisë islame, i cili vdiq pas pesë gjashtë ditësh në Safra.¹⁴⁷ Në lidhje me këtë dyluftim zbriti ajeti Kur'anor:¹⁴⁸

﴿ هَذَا نِ حَصَمَانِ اَحْتَصَمُوا فِى رَبِّهِمْ فَاَلَّذِينَ كَفَرُوا قُطِعَتْ
 لَهُمْ شِيَابٌ مِّنْ نَّارٍ يُصَبُّ مِنْ فَوْقِ رُءُوسِهِمُ الْحَمِيمُ ﴿١٦﴾

¹⁴⁶ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 241,

¹⁴⁷ Po aty, fq. 242.

¹⁴⁸ B. Aliu, vep.cit., fq. 259.

“Këta janë dy kundërshtarë (grupe kundërshtarësh: besimtarë dhe jobesimtarë) që janë zënë rreth Zotit të tyre, e atyre që nuk besuan, u qepen rroba prej zjarri e u hudhët uji i valë mbi kryet e tyre”.

(Haxhaxh, 19.)

Humbja e tre kalorsëve më të mirë në këtë duel në mesin e mushrikëve kurejsh shkaktoi pezëm të madh. Ky ishte shkak që mushrikët nxituan të vërsulen mbi muslimanët. Kundërsulmi i muslimanëve filloi pas komandës së Muhammedit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i cili tha: “Ngjeshni radhët dhe goditni me tërë fuqinë”,¹⁴⁹ “Vraponi në Xhennet, gjërësia e të cilit është sa qielli e toka”.¹⁵⁰

Numri i vogël i muslimanëve në krahasim me mushrikët nuk ndikoi në moralin e tyre të lartë, sepse ishin të vetëdijshëm për qëllimin e tyre të shenjtë, mbrojtjen e fjalës së All-llahut xh.sh., emanet i shenjtë të cilin e kishin pranuar në krye me Pejgamberin, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Ky entuziazëm i madh u kurorëzua me ndihmën konkrete të All-llahut xh.sh.; duke filluar prej shiut i cili ra para betejës, i cili i freskoi muslimanët dhe ua bëri tokën më të përshtatshme për luftë. Poashtu dheut të cilin e gjuajti Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në sytë e mushrikëve kur u vërsulën mbi muslimanët¹⁵¹, për këtë aludon dhe Kur’ani famëlartë ku thotë:

¹⁴⁹ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 243.

¹⁵⁰ B. Aliu, vep.cit., fq. 260.

¹⁵¹ El-Umerij, vep.cit., fq. 363.

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَٰكِنَّ ٱللَّهَ
رَمَىٰ وَيُغَيِّرُ ٱلْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بِلَآءٍ حَسَنًا

“...dhe ti nuk i gjuajte (në të vërtetë) kur i gjuajte ata, por All-llahu (të ndihmoi) i gjuajti, e (bëri këtë) për t’i shpërblyer besimtarët me një dhunti të mirë nga ana e Tij...”

(Enfal, 17)

Në radhën e ushtrisë muslimane me urdhërin e All-llahut xh.sh. luftonin dhe engjujt. Për këtë dëshmon Kur’ani famëlartë ku thotë:

إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُبَدِّلَكُمْ رُبُّكُمْ
بِأَلْفَةٍ ٱلْفِ مِنْ ٱلْمَلٰٓئِكَةِ مُنَزَّلِينَ ﴿١٧٤﴾ بَلَىٰ إِن نُّصَبِرْهُوَ
وَيَأْتُواكُم مِّن قَوٰرِهِمْ هٰذَا يُبَدِّلُكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ ٱلْفِ مِّن
ٱلْمَلٰٓئِكَةِ مُسَوِّمِينَ ﴿١٧٥﴾ وَمَا جَعَلَهُ ٱللَّهُ إِلَّا بُشْرٰٓى لَكُمْ وَلِتَطْمَِٔنَّ
قُلُوبَكُمْ بِهِ ۗ وَمَا ٱلنَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ ٱللَّهِ ٱلْعَزِيزِ ٱلْحَكِيمِ ﴿١٧٦﴾

“All-llahu u ndihmoi juve në Bedër kur ju ishit pak në numër, e për të qenë mirënjohës, keni frikë nga Zoti. Kur ti u thoshe besimtarëve: A nuk është mjaft për ju kur që Zoti juaj t’ju vazhdojë ndihmën me tre mijë melekët e zbritur? Po, nëse jeni të qëndrueshëm e të matur, e ata (armiqtë)

t’ju vinë tash në këtë moment, Zoti juaj ua vazhdon ndihmën me pesë mijë prej melekëve të ushtruar (për luftë) ose të shënuar”.

(Ali Imran, 124-126)

Po ashtu All-llahu xh.sh. në kaptinën Enfal thotë:

إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِآلِيفٍ مِّنَ الْمَلَأِكَةِ
مُرْدِفِينَ ﴿٩﴾

“Përkujtoni kur kërkuat ndihmë prej Zotit tuaj, e Ai u është përgjigjur: Unë do t’ju ndihmoj me njëmijë melekë që vijnë një pas një (grup pas grupi)”.

(Enfal, 9)

Për zbritjen e ushtrisë së melaikëve dëshmojnë dhe shokët e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sellem, Ibni Abbasi r.a. thotë: “Muslimanët kur kacafyteshin me ndonjë mushrik, dëgjonin goditjet me zë mbi ta, kur i shikonin mushrikët, ata binin në tokë të vrarë.¹⁵²

Po ashtu për këtë dëshmuan dhe mushrikët kur u zunë rob. Një ensarë e kishte zënë rob Abas bin Abdylmutalibin i cili thoshte: “ ...nuk më zuri rob mua ky njeri, por më zuri rob një njeri me

¹⁵² B. Aliu, vep.cit., fq. 261.

flokë të lëshuara, më i bukur se çdo njeri tjetër, me një kalë të cilin nuk e kam parë në mes nesh...”¹⁵³

Beteja kishte marrë hov. Tani ajo zhvillohej dhëmbë në dhëmbë. Ushtria e mushrikëve filloi të shkapërderdhet ku filluan të zbrapsen duke kërkuar vendshpëtim. Ebu Xhehli, komandanti i pabesimtarëve, kur e pa këtë gjendje u mundua t'i trimërojë ushtarët e tij duke u thënë: “Mos t’ju brengosë ikja e Surakës. Mos lejoni të mposhteni. Ai ka qenë në marrveshtje me Muhammedin. Mos t’ju pikëllojë vrasja e Utbes, Shejbes dhe Velidit, ata nxitonin shumë. Pasha Latin dhe Uzan nuk do të kthehem përderisa që të gjithë nuk i lidhim me zinxhirë!...”¹⁵⁴ Kjo klithmë e Ebu Xhehlit nuk ndikoi në moralin e ushtrisë së tij të cilët kishin filluar të iknin me nxitim duke lënë pas vehtes armët dhe kufomat e shokëve të tyre.

Edhe pse në fushëbetejë nuk zgjedhet kundërshtari, rrëfimi i Abdurrahman b. Avfit tregon të kundërtën. Ai thotë: “Isha në radhët ku zhvillohej lufta në Bedër. Ktheva kryet nga ana e djathtë dhe nga ana e majtë, pash dy djelmosha të rinj. Më kaploi shqetësimi, sepse nuk e ndjeva veten të sigurtë mes këtyre dyve. Njëri prej tyre, me zë të ulët , që të mos dëgjon tjetri më tha: “O xhaxha, më trego cili është Ebu Xhehli.” Iu përgjegjia: “Djalosh i dashur, çka do prej tij?” “Kam dëgjuar se ai e shanë Resulu-llahun, salAll-llahu alejhi ve sel-lem,” Dy të rinjtë ishin Mu’adh ibën Amri dhe Muadh ibën Afrac.¹⁵⁵ Pasi që e kuptuan se cili ishte Ebu Xhehli, me të filluar përleshja e dy

¹⁵³ Po aty, fq. 261.

¹⁵⁴ El-Mubarekfuri, *Nektari....*, fq. 245.

¹⁵⁵ Po aty, fq. 246.

ushrive, ata e sulmuan së bashku Ebu Xhehlin gjersa e vranë. Vajtën te Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e ky i pyeti: “Cili prej jush e mbyti?”. Të dy u përgjegjën: “Unë.” Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, kur i pa shpatat e tyre të përgjakura tha: “Që të dy e keni mbytur”¹⁵⁶ Pas mbarimit të luftës Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, dhe Ibni Mes’udi shkuan te kufoma e tij dhe Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, tha : “Ky është faraoni i këtij populli.”¹⁵⁷

Në këtë betejë u takuan kundër njëri tjetrit persona me afërsi gjaku, shoqërie apo miqësie, por idealet e tyre i bënë të jenë kundër njëri tjetrit. Shembull të tillë kemi Umerin r.a. i cili e mbyti dajën e vet As b. Hisham b. Mugiren. Ebu Bekri r.a. thërret djalin e vet Abdu-r-Rahmanin, i cili atëherë ishte mushrik, dhe e pyet: “Ku është pasuria ime o ti fatzi?”¹⁵⁸ etj.

Përleshjet në fushëbetejë zgjatën gjer në perëndim të diellit.¹⁵⁹ Mushrikët pësuan keq: 70 të vrarë ku në mesin e tyre ishin dhe krerët e Mekes si Ebu Xhehli, Umejje ibën Halefi e tj. U zunë rob 70 veta. Gjithashtu mushrikët lanë pas vedi plaçkat e luftës kurse muslimanët korrën fitoren e premtuar nga All-llahu i lartëmadhëruar, për të cilën ranë shehidë 14 musliman.¹⁶⁰

¹⁵⁶ Po aty , fq. 247.

¹⁵⁷ B. Aliu, vep.cit., fq. 262.

¹⁵⁸ El-Mubarekfuri, *Nektari*...., fq. 250.

¹⁵⁹ Gavoçi, vep.cit., fq. 145.

¹⁶⁰ B. Aliu, vep.cit., fq. 262.

Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, pas mbarimit të betejës në Bedër qëndroi tri ditë dhe gjatë kësaj kohe u muar me varrosjen e kufomave. Idhujtarët i shtyri në një gropë, gjegjësisht në pus të Bedrit, pasi kështu meritojnë ata që e luftojnë të drejtën, kurse shehidët muslimanë i vorrosi në varre me rroba si ishin, pa mos ua larë dhe falë xhenazet, pasi ishin shehidë. Të gjithë të vdekurit mbetën në Bedër e asnjë nuk u dërgua në Medine.

Ditën e tretë pas betejës, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u ndal te një pus ku ishin të futur 24 mushrikë dhe filloi t'i thirrë me emrat e tyre dhe të prindërve të tyre: “O filan filani, a e gjetët të saktë premtimin e Zotit, sepse ne e gjetëm njëmend atë që na premtoi Zoti ynë.” Omeri r.a. tha: “O Pejgamber i All-llahut, çka u flet kufomave të pashpirtë? Ato nuk dëgjojnë?” Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, u përgjegj: “Ju nuk i ndëgjoni fjalët e mia më mirë se ata, por ata nuk mund të flasin.”¹⁶¹

Ndarja e plaçkës së luftës shkaktoi polemikë në mesin e shokëve të Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, mirpo Zoti xh.sh. në lidhje me këtë zbriti ajeti Kur'anor ku All-llahu xh.sh. thotë:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا
ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ﴿١٦١﴾

¹⁶¹ Po aty, fq. 263.

“Të pyesin ty (Muhammed) për plaçkën (e fituar në luftë), thuaju: Plaçka (mënyra e ndarjes së saj) është çështje e All-llahut, përmirësoni gjendjen e unuttetit tuaj dhe nëse jeni besimtarë, respektonie All-llahun dhe të Dërguarin e Tij”.

(Enfal, 1.)

Pas zbritjes së këtij ajeti ndërhyri Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, në ndarjen e plaçkave të luftës në mes të muslimanëve dhe kështu evitoi mosmarrveshtjet në mes tyre, dhe tërhoqi një të pestën.¹⁶²

Duke u larguar nga fushbeteja, Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ia caktoi çdo muslimani nga një rob që ta ruaj dhe të kujdesej për të me kërkesë që të sillet mirë ndaj tij. Shokët e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e kuptuan këtë urdhër seriozisht sa që atyre të cilët nuk ishin të veshur u dhanë rroba i lejuan të ulen në një tryezë me muslimanët e ka pasur raste që i kanë favorizuar në ushqim, duke iu dhënë atyre bukën e për vehte kanë lënë hurma.¹⁶³

Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, si zakonisht u konsultua me shokët e Tij se çfarë të bëjë me robërit e luftës. Omeri r.a. propozoi që të vriten duke arsyetuar mendimin e tij se ata janë prej udhëheqësve kryesor të pabesimtarëve.¹⁶⁴ Poashtu u propozua që ekzekutimin ta bëjnë muslimanët që janë të afërmit e tyre, me qëllim që të evitohet hakmarrja.¹⁶⁵ Propozimi tjetër ishte

¹⁶² El-Mubarekfuri, *Nektari....*, fq. 256.

¹⁶³ M. Hamidullah - I, fq. 197.

¹⁶⁴ B. Aliu, vep.cit., fq. 264.

¹⁶⁵ M. Hamidullah - I, fq. 196.

nga Ebu Bekri. Ai mendonte se më e arsyeshme ishte që robërve t'u falet jeta, sepse ndoshta ata ose fëmijët e tyre mund ta pranojnë fenë Islame. Pastaj tha se këta janë të afërmit tonë. Pasi që kemi nevojë për të holla, propozoi që secili nga ata robër të paguajnë sasi të hollash që ta fitojë lirinë.¹⁶⁶ Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, e pranoi propozimin e Ebu Bekrit, mirëpo pati dhe përjashtime. Të robëruarit të cilit dini shkrim-leximin u obliguan që t'ju mësojnë dhjetë fëmijëve muslimanë shkrim-leximin dhe të jenë të lirë. Ka pasur raste që të lirohen dhe pa kompenzim me të holla nëse ka qenë i varfër, dhe nuk ka pasur kush ta ndihmojë.¹⁶⁷ Dy prej robërve u mbytën. Nadar b. Harithi u ekzekutua kur arritën në vendin Safër. Ky ka qenë flamurtar i mushrikëve në Bedër. Dhe kur arritën në vendin Irku-Zubjed u ekzekutua edhe Ukbe bin Ebi Muiti.¹⁶⁸ Ky gjykim u bë sepse para hixhretit në Meke kanë vrarë muslimanët,¹⁶⁹ pra ishin kriminel.

¹⁶⁶ Gavoçi, vep.cit., fq. 149-150,

¹⁶⁷ M. Hamidullah - I, fq. 196.

¹⁶⁸ El-Mubarekfuri, *Nektari...*, fq. 256.

¹⁶⁹ M. Hamidullah - I, fq. 197.

3. FITORJA E MUSLIMANËVE NË LUFTËN E BEDRIT DHE RËNDËSIA E SAJ

Lufta e Bedrit është sinonim i mundimit të pashoq, trimërisë, bujarisë, vendosmërisë dhe gadishmërisë për t'u sakrifikuar në rrugë e së vërtetës, të cilën e trasoji Ku'ani i ndershëm dhe e udhëhoqi Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem. Të gjitha këto cilësi u takojnë shokëve të Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, të cilët janë model për tërë këhën në lojalitetin e tyre udhëheqësit të së vërtetës.

Në të iu dha grushti aristokracisë idhujtare mekase dhe iu tundën themelet ideologjisë qindravjeçare të rrënjësuar tek arabët mbi hyjninë e idhujve të ndërtuar me duart e veta, gjë që sinjalizonte për pasimin e ngadhënjimit definitiv të fesë së vërtetë dhe përhapjes së saj anekënd rruzullit tokësor.

Rëndësinë e madhe të kësaj lufte në historinë islame e paraqet edhe All-llahu i Madhërisëm i Cili në Kur'an e quan: Jevmul furkan (dita e dallimit apo ndarjes). Njëmend kjo betejë ndau të vërtetën prej të pavërtetës, besimin prej mosbesimit, hipokrizinë prej sinqeritetit. Në të u pa qartë fuqia e besimit, e cila dominoj mbi çdo gjë, ua tejkaloi tërë ndjenjave dhe instikteve tjera ekzistuese te njeriu, e cila u manifestua me duelin e tyre duke përfshirë edhe të afërmit. Për shkak të dallimit të besimit babai luftoi kundër djalit, vëllai kundër vëllaut, daja kundër nipit, miku kundër mikut, shoku kundër shokut etj. Në këtë u pa qartë fuqia e besimit te gjenerata e parë e muslimanëve.

Ky është mësim i madh, i cili u flet brezave të cilët do të pasojnë se qëllimi final duhet të jetë interesi i fesë. Po qe se interesi fetarë kompromitohet me interesin e ndonjë të afërmi, qoftë edhe i familjes më të ngushtë, çdo herë duhet të jemi në anën e Islamit, sepse mu mospërçëndrimi ynë në fe ka sjellë ymmetin në këtë mjegulli.

Edhe pse të paktë në numër, muslimanët e thyen kundërshtarin. Por kjo qe nga mbështetja e tyre e fortë që patën në ndihmën e Zotit, i Cili edhe nuk i la pa ua afruar atë. Kjo tregon qartë se fitorja nuk mvaret nga numri i ushtarëve por nga fuqia e shpirtit me të cilin nisen në këtë rrugë dhe qëllimi që dëshirojnë ta arrijnë përmes saj. Muslimanët nuk duhet t'i ndalojë për të dalë kundër armikut me qëllim të raelizimit të porosive Hyjnore në jetë, numri i vogël i tyre. Por, me besim të fortë, vullnet të mirë, unitet mendimesh e pikëpamjesh, qëllim të pastër dhe mbështetje në All-llahun xh.sh., duhet të marrin një hap të tillë.

Në të, armiqtë panë qartë fuqinë e shtetit të ri islam dhe ushtrisë së tij të vendosur e të prirë nga njeriu dhe figura më markante në historinë botërore, Muhammedi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, gjë që flet për ardhmërinë e lumtur të këtij shteti nën hijen e fjalëve të All-llahut, i cili më pastaj do t'i rrenojë bestytnitë dhe në duart e tij do të bien perendoritë e mëdha të asaj kohe. Në të All-llahu i Madhrishëm, përmes ndihmës që i ia dërgoi Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, kur ky iu lut Atij, dëshmoi qartë dhe dha mësim madhështorë se Ai është mbrojtës i kësaj feje. U foli gjeneratave të ardhshme me gjuhë, e cila është me kuptueshme për çdokë që ta ndjekin Kur'anin dhe rrugën e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, të jenë të gatshëm të sakrifikojnë në çdo moment për kauzën islame, sepse All-llahu i Madhërishëm ua garanton fitoren.

Në këtë betejë All-llahu i Madhërishtëm u thirri brezave të shekujve që t'i kthehen Atij e mos ta ndjekin djallin, mos të rrijnë duarkryq por të orvaten t'i rrezikojnë tagutët e kohës së tyre pa mos i frikësuar fuqia dhe armatimi i armikut, ta ngrejnë shoqërinë e tyre mbi ato themele në të cilat e ngriti edhe Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, t'i dalin në pritë mizorit, t'i dalin ballëhapur armikut, ta mohojnë të pavërtetën dhe ta ngrejnë grushtin kundër atyre që i përkasin asaj. Por, e gjithë kjo duke u mështetur në All-llahun e Madh, i Cili siç u ndihmoi muslimanëve në Bedër, u ndihmon kudo që t'i luten Atij.

Bedri është anije që lundron nëpër shekuj duke i furnizuar gjeneratat e së vërtetës me optimizëm për ngadhënjimin e besimit (imanit). Në të ra flamuri i mosbesimit e u shkel fytyra e shirkut, sepse u derdh gjaku i parisë idhujtare me Ebu Xhehlin në krye.

Bedri është fitore për të cilën janë lutur të gjithë. Nga njëra anë Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i është lutur All-llahut xh.sh. t'i ndihmojë fesë së Vet, e nga ana tjetër Ebu Xhehli është lutur që të ndihmohet ai i cili është në të drejtë. Në te u pa qartë se All-llahu i Madh është Rrahman (I Gjithëmëshirshëm), mëshira e të cilit ka përfshirë çdo gjë në këtë botë, pa dallim besimi, duke u ndihmuar përmes fitores së muslimanëve idhujtarëve të Mekes që të kthehen në të vërtetën, në Islam e posaçërisht Ebu Xhehlit duke mos e lënë anash, i ndihmoi atij që të realizojë dëshirën e vet, mbasi ai iu lut Zotit që t'i ndihmojë të drejtë. Lufta e Bedrit ka folur dhe do të flasë shumë për brezat, por do ta kuptojnë vetëm ata që kanë shije për te.

Në konsultimin e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, me sahabët për zhvillimin e betejës, shohim shembullin e udhëheqësit të drejtë i cili nuk bën asnjë hap pa marrë mendimin e shokëve

të cilët e sakrifikuan vehten për oazën islame. Në kërkimin e mendimit, posaçërisht prej ensarëve, nga ana e Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, ka dy fakte:

Besnikëria e Pejgamberit, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, i cili nuk shkeli asnjë premtim dhe gjithmonë e mbajti besën. Në beslidhjen ne Akabe, ishte marrë vesh me medinasit që ta mbrojnë nga armiku mbrenda qytetit, kurse për jashtë nuk kishte zënë gjë në gojë, prandaj, dalja e tij jashtë qytetit kërkonte që të marrë mendim prej ensarëve. Ky është shembull i shkëlqyshëm se si duhet të veprojë udhëheqësi i drejtë.

Morali i lartë, shpirti i pastër e imani i fortë në zemrat e tyre, duke mos nguruar aspak të dëshmojnë se njëmend janë përkrahës të së vërtetës. Nuk u strukën në vend, sikur të jenë të gozhduar dhe nuk e mbyllën gojën, sikur nuk mund të flasin, kur Pejgamberi, salAll-llahu alejhi ve sel-lem, priti fjalën e tyre që të dëshmojnë se janë gati të bëjnë çmos për Islamin, bile edhe të flijohen, pasi Islami për ta ishte nderë. Kjo është gjeneratë që si kjo më nuk lindë tjetër në botë, që sakrifikon për të vërtetën dhe idealet e larta islame. Le të jetë kjo pasqyrë e brezave të ardhshëm për realitetin në të cilin jetojnë dhe mundin që japin për reformimin e shoqërisë. Prej këtij rasti, tërë dietarët kanë potencuar rëndësinë e lartë të konsultit në Islam dhe nevojën e ixtihadit në tërë periudhat historike të shoqërisë islame.

PËRFUNDIMI

Në pamundësinë që gjatë këtij punimi të përfshijmë të gjitha ato që janë përmendur nga historianët musliman besojmë se edhe ky punim i shkurtër do të jetë në dobinë e muslimanëve.

Sigurisht në punimin tonë ka gabime, ngase njeriu nuk është i përsosur, por gabimet tona mund të jenë nxitje dhe motivacion që në të ardhmen tema të tilla të ngjashme të shtjellohen sa më mirë.

Fatmirësisht, dijetarët musliman arritën që të përpilojnë libra e libra voluminoze rreth kësaj tematike, të cilat janë thesar i çmushëm në ndriçimin e shumë çështjeve Islame.

All-llahu qoftë përkrahësi ynë në angazhimet dhe përpjekjet tona për lartësimin e idealeve të shenjta ISLAME.

A M I N !

LITERATURA E SHFRYTËZUAR:

Afif Abdulfettah Tabbare, *“Meal enbijai fil kur’anil kerim”* Botimi XVII, Darul-ilmî, Bejrut 1989.

Ahmed bin Alij bin Haxher El-Askalani, *“Fet-hul bari bi sherhi sabihil-Buhari”* pjesa VII, botimi II, Darur-rejan lit-turathi, Kairo 1988

Bajrush Ahmeti, *“Historia e pejgamberëve”* Prishtinë 1978.

Bashkim Aliu, *“Muhamedi alejbi-selam pishtar ndriçues”*, SH.B. ”Furkan ISM” – Shkup 1421/2000.

Ebu Bakr Siraj ad-din (Martin Lings), *“Muhammed - zhivot nje gov osnovan na vrelima najstarijim”* – Sarajevë, 1995.

Ekrem Dija El-Umerij *“Essiretun-nebevijetus -sahibatu”* , Botimi i IV, Mektebetul ulumi vel hikemi, Medine Munevvere 1993.

Fehmi Kazazi, (Përkthye nga Italishtja), *“Jeta e Hazreti Muhammed Mustafajtë”*, “Ora e Shkodrës”, Shkodër, 1929.

Ibën Hishami, *“es-Siretun-nebevije”* Darur-rejjani lit-turathi, Kajro.

Muhammed Ahmed Bashmil, *“meusnat-ulgazevatil kubra–bedril - kubra, uhud”*, Botimi VIII, Elmektebetus selefije, Kairo 1985.

Muhammed bin Muhammed ebu Shehbe, *“Essiretunnebevijetu fi dauil Kur’ani ve sunneti”* Botimi II, Darul kalem, Damask 1992.

Muhmmmed Hamidullah, *“Muhammed, salall-llahu alejhi ve sel-lem, zhivot – djelo”*, Botimi i II, 1983.

Muhammed Husejn Hejkel, *“Hajatu Mubammed”* Botimi XIII, Kairo 1968.

Muhammed Rida, *“Mubammed resulull-llab”* Darul-kutubil-alemij, Bejrut 1975.

Muhammed Ali Sabuni, “*Revaiulbejan - tefsiri ajatilahkam minel Kur’ani*” Pjesa I, Botimi I, Darul kalem, Damask 1990.

Safijurrahman el-Mubarekfuri, “*Lulishta e dritave*” Tiranë 2000.

Seid Ramadan Buti, “Fikhus-sireti – dirasetun menhexhijjetun ilmijjetun lis-siretil-mustafa, salallahu alejhi ve sel-lem,” Darul fikri, Damask 1990.

Sefijurrahman El-Mubarekfuri, “*Nektari i vulosur i xbenetit*”, Urtësia, Shkup 1997.

Sherif Ahmeti, “Kur’ani, përkthim me komentim në gjuhën shqipe” Medine Munevvere 1994.

Teufik Muftiq, “*Arapsko-bosanski rečnik*”, botimi i III, El-Kalem, Sarajevë, 1997.

20. Vehbi Sulejman Gavoçi, “Muhammedi, salallahu alejhi ve sel-lem, jeta dhe vepra”, Drita e jetës Gjilan, 1997